

Nr 26.

*Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag
angående ändring i lagen den 7 december 1934 (nr
573) om tillsättning av prästerliga tjänster; given
Stockholms slott den 24 januari 1947.*

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag samt Kungl. Maj:ts och kyrkomötets däri omförmälda skrivelser vill Kungl. Maj:t härmed jämlikt § 87 mom. 2 regeringsformen föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag angående ändring i lagen den 7 december 1934 (nr 573) om tillsättning av prästerliga tjänster.

GUSTAF.

N. Quensel.

Förslag

till

L a g**angående ändring i lagen den 7 december 1934 (nr 573) om
tillsättning av prästerliga tjänster.**

Härigenom förordnas, dels att 24 och 36 §§ lagen den 7 december 1934 om tillsättning av prästerliga tjänster skola upphöra att gälla dels ock att 10 § 1 mom., 13 § 2 mom., 23 § 1 och 2 mom., 25—27 §§, 28 § 1 mom., 31 § 1—3 mom., 34 §, 41 § 2 och 3 mom. samt 44 § samma lag skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives:

10 §.

1. Tjänstålder skall — — — sex veckor. Har ledighet åtnjutits för socialt arbete av sådan beskaffenhet, att erfarenhet därav kan anses vara av väsentlig betydelse för prästkallet, äge Konungen medgiva, att såsom tjänstår må helt eller delvis tillgodoräknas tid, varunder dylik ledighet åtnjutits. Tjänstår må icke beräknas för mer än en tjänstebefattning, där någon flera sådana samtidigt bestritt. Konungen äge i särskilda fall medgiva, att prästerlig verksamhet, som ej utövats inom svenska kyrkan men är med tjänstgöring i samma kyrka jämförlig, må i fråga om tjänstårsberäkning helt eller delvis tillgodoräknas.

13 §.

2. Finnas ej — — — förslaget uppförde. Är fråga om komministerstjänst, skall domkapitlet låta å kyrkostämman inhämta församlingens yttrande, huruvida den åtnöjes med det ofullständiga förslaget. Begäres i sådan fråga omröstning, skall vad i 26 § 2 mom. stadgas med avseende å prästval äga motsvarande tillämpning. Förklarar församlingen sig nöjd med förslaget, och är endast en sökande därå uppförd, varde det förklarande lika med val ansett; äro två sökande å förslaget uppförda, och förklarar församlingen sig nöjd, vidtage domkapitlet i vanlig ordning de åtgärder, som för tjänstens besättande ytterligare erfordras.

23 §.

1. Vid val till kyrkoherdetjänst vare församlingen berättigad att å frågodag kalla fjärde provpredikant; skolande söndagen efter sista provdagen vara frågodag.

2. Har provdag infallit efter frågodag, vare ny frågodag ej erforderlig, där ej jämlikt stadgandena i 29 § frågan om kallande av fjärde provpredikant skall ånyo upptagas.

25 §.

1. Har frågodagsförrättning icke blivit vederbörligen kungjord, utsätte valförrättaren ny frågodag till annan söndag.

2. Hava provdagarna ej blivit behörigen kungjorda eller har förelagt prov icke fullgjorts eller har föreslagen präst avlidit eller blivit obehörig till förslaget, inställa valförrättaren frågodagsförrättningen, och ankomme på domkapitlet att vidtaga den åtgärd, som med denna lag överensstämmer.

26 §.

1. Rösträtt vid — — — och beslut.

2. Rösträtt må ej utövas av annan än den, som personligen infinner sig vid valtillfället. Äro äkta makar båda röstberättigade, äge dock den ena av dem genom fullmakt överlåta sin rösträtt till andra maken. Fullmakt skall vara ställd till andra maken samt av utställaren underskriven med angivande av den dag, underskrivandet skett, ävensom bevittnad av två personer. Är fullmakt ej så underskriven och bevittnad, som nu är sagt, är den ogill.

3. Varje röstande äge en röst.

27 §.

Vid prästval ävensom omröstning, varom i 28 § 1 mom. sägs, skall den röstlängd följas, som gäller för omröstning å kyrkostämman, samt jämväl i övrigt tillämpas vad om sådan röstlängd finnes stadgat.

28 §.

1. Har vid frågodagsförrättning röstägande väckt förslag om kallande av fjärde provpredikant, skall enligt de i 26 § stadgade grunderna omröstning företagas sålunda, att den, som ej vill att fjärde provpredikant skall kallas, röstar nej, och den, som önskar fjärde provpredikants kallande, på sin röstsedel uppför namnet på den präst, han anser böra kallas. Därest vid sådan omröstning nejrösterna ej uppgå till hälften av de avgivna rösterna, samt röstsiffran för den präst, som erhållit högsta röstetalet, antingen uppgår till minst en femtedel av samtliga i röstlängden upptagna röstberättigade eller utgör minst trehundra, vare denne kallad till fjärde provpredikant. Hava flera präster var för sig erhållit högsta röstetalet och sådan röstsiffra, som nu är sagd, skilje lotten mellan dem. Uppgå nejrösterna till hälften av de avgivna rösterna eller har ej tillräckligt röstetal tillfallit någon av de präster, som varit under omröstning, vare frågan om kallande

av fjärde provpredikant förfallen. Hålles frågodagsförrättningen i två eller flera lokaler, må omröstningen kunna uppskjutas till annan söndag, som av valförrättaren bestämmes.

31 §.

1. Val till kyrkoherdetjänst skall efter pålysning hållas å fjortonde dagen efter frågodag eller, där frågodagsförrättning icke ägt rum efter sista provdagen, å fjortonde dagen efter sistnämnda dag. Val till annan prästerlig tjänst skall efter pålysning hållas å fjortonde dagen efter sista provdagen. Kan val ej förrättas å sålunda bestämd dag, utsätte domkapitlet annan dag.

2. Har valförrättning ej blivit behörigen utlyst, utsätte valförrättaren ny valdag till annan söndag.

3. Har präst, som är uppförd å förslaget, avlidit eller blivit obehörig till förslaget, inställe valförrättaren valet, och ankomme på domkapitlet att vidtaga den åtgärd, som med denna lag överensstämmer. Samma lag vare, vid kyrkoherdeval, om provdag, som infallit efter frågodagen, ej blivit behörigen kungjord eller prov, som skolat avläggas efter frågodagen, ej fullgjorts, och vid annat prästval, om provdagarna ej blivit behörigen kungjorda eller förelagt prov icke fullgjorts.

34 §.

1. Besvär över frågodagsförrättning, då jämlikt stadgandet i 13 § 2 mom. särskild valförrättning ej tarvas, må anföras allenast av röstägande och skola vid talans förlust hava till domkapitlet inkommit sist å tjugonde dagen efter frågodagen eller, i de särskilda fall då fråga om kallande av provpredikant jämlikt 28 § 3 eller 4 mom. förfallit, inom samma tid efter erhållen underrättelse, varom där stadgas.

2. Besvär över frågodagsförrättning i andra fall, än i 1 mom. sägs, ävensom över prästval må anföras endast av röstägande eller av präst, som vid valet varit ställd under omröstning, och skola vid talans förlust hava till domkapitlet inkommit sist å tjugonde dagen efter det valförrättningen avslutats.

41 §.

2. Har vid val till kyrkoherdetjänst, där fjärde provpredikant varit under omröstning, någon av de å förslaget uppförda erhållit mer än hälften av de avgivna rösterna, och har minst en femtedel av samtliga i röstlängden upptagna röstberättigade deltagit i omröstningen, äge Konungen att till tjänsten utnämna en av de å förslaget uppförda.

3. Har vid val till kyrkoherdetjänst, varom i 2 mom. förmäles, ej någon erhållit sådan röstövertikt, som där sägs, eller har ej av samtliga i röstlängden upptagna röstberättigade det i 2 mom. angivna antal deltagit i

omröstningen, äge Konungen att till tjänsten utnämna antingen en av de å förslaget uppförda eller ock någon till tjänsten behörig präst, som jämlikt 42 § såsom sökande anmält sig hos Konungen.

44 §.

Besvär, vilka hos Konungen anföras över domkapitlets beslut i fråga om tillsättning av prästerlig tjänst, skola vid talans förlust hava till domkapitlet inkommit sist å tjugonde dagen från den dag, då beslutet blivit genom anslag kungjort. Domkapitlet åligger i ty fall att med föreläggande av viss tid och äventyr, om den tid försittes, att sådant icke föranleder uppehåll med målets avgörande, över besvären infordra vederbörandes underdåniga förklaring. Om klaganden eller annan tillhandahåller erforderligt antal bestrykta avskrifter av besvärsskriften, skall dylik förklaring infordras genom tillställande av avskrift av besvärsskriften. Sedan förklaring inkommit eller den därför förelagda tid tilländalupit utan att förklaring blivit avgiven, insände domkapitlet ofördröjligen besvärshandlingarna till ecklesiastikdepartementet och foge därvid eget underdånigt utlåtande.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling; dock att hittills gällande bestämmelser rörande frågodagsförrättning och prästval ävensom beträffande vallängd för prästval skola lända till efterrättelse i sådana fall, där frågodagsförrättning eller prästval utsatts eller med tillämpning av berörda bestämmelser kan varda utsatt att äga rum före den 25 juli 1947.

Utdrag av protokollet över eklestiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 24 januari 1947.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, DANIELSON, VOUGT, MYRDAL, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE.

Statsrådet Quensel anmäler, efter gemensam beredning med cheferna för justitie- och socialdepartementen, den i statsrådsprotokollet för den 8 november 1946 senast omförmälda frågan angående vissa ändringar i lagen den 7 december 1934 (nr 573) om tillsättning av prästerliga tjänster (prästvalslagen) och anför därvid följande.

I skrivelse till kyrkomötet den 8 november 1946, nr 10, begärde Kungl. Maj:t kyrkomötets förklaring, huruvida kyrkomötet jämlikt § 87 mom. 2 regeringsformen för sin del godkände vid skrivelsen fogade förslag till lag angående ändring i lagen den 7 december 1934 (nr 573) om tillsättning av prästerliga tjänster.

I skrivelse den 3 december 1946, nr 15, har kyrkomötet förklarat, att kyrkomötet för sin del godkände ifrågavarande lagförslag.

Föredraganden hemställer härefter, att angivna förslag till *lag angående ändring i lagen den 7 december 1934 (nr 573) om tillsättning av prästerliga tjänster* måtte genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Torsten Svensson

BILAGOR

- Kungl. Maj:ts skrivelse, nr 10, till kyrkomötet angående ändring i lagen den 7 december 1934 (nr 573) om tillsättning av prästerliga tjänster m. m.; given Stockholms slott den 8 november 1946 *Bilaga 1.*
- Transumt av andra särskilda utskottets betänkande, nr 3, i anledning av Kungl. Maj:ts skrivelse, nr 10, angående ändring i lagen den 7 december 1934 om tillsättning av prästerliga tjänster m. m. *Bilaga 2.*
- Kyrkomötets underdåniga skrivelse, nr 15, i anledning av Kungl. Maj:ts skrivelse angående ändring i lagen den 7 december 1934 om tillsättning av prästerliga tjänster m. m. *Bilaga 3.*
-

Bilaga 1.

Nr 10.

Kungl. Maj:ts skrivelse till kyrkomötet angående ändring i lagen den 7 december 1934 (nr 573) om tillsättning av prästerliga tjänster m. m.; given Stockholms slott den 8 november 1946.

Under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollen över ekle-siastikärenden för den 11 oktober 1946 och denna dag samt av protokollet i lagrådet den 1 november 1946 vill Kungl. Maj:t härmed

dels begära kyrkomötets förklaring, huruvida kyrkomötet jämlikt § 87 mom. 2 regeringsformen för sin del godkänner bifogade förslag till lag an-gående ändring i lagen den 7 december 1934 (nr 573) om tillsättning av prästerliga tjänster,

dels ock inhämta kyrkomötets yttrande över bilagda förslag till kun-görelse angående ändring i stadgan den 7 december 1934 (nr 575) om prästval.

GUSTAF.

N. Quensel

Förslag

till

Lag**angående ändring i lagen den 7 december 1934 (nr 573) om
tillsättning av prästerliga tjänster.**

Härigenom förordnas, dels att 24 och 36 §§ lagen den 7 december 1934 om tillsättning av prästerliga tjänster skola upphöra att gälla dels ock att 10 § 1 mom., 13 § 2 mom., 23 § 1 och 2 mom., 25—27 §§, 28 § 1 mom., 31 § 1—3 mom., 34 §, 41 § 2 och 3 mom. samt 44 § samma lag skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives:

10 §.

1. Tjänstålder skall — — — sex veckor. Har ledighet åtnjutits för socialt arbete av sådan beskaffenhet, att erfarenhet därav kan anses vara av väsentlig betydelse för prästkallet, äge Konungen medgiva, att såsom tjänstår må helt eller delvis tillgodoräknas tid, varunder dylik ledighet åtnjutits. Tjänstår må icke beräknas för mer än en tjänstebefattning, där någon flera sådana samtidigt bestritt. Konungen äge i särskilda fall medgiva, att prästerlig verksamhet, som ej utövats inom svenska kyrkan men är med tjänstgöring i samma kyrka jämförlig, må i fråga om tjänstårsberäkning helt eller delvis tillgodoräknas.

13 §.

2. Finnas ej — — — förslaget uppförde. Är fråga om komministerstjänst, skall domkapitlet låta å kyrkostämman inhämta församlingens yttrande, huruvida den åtnöjes med det ofullständiga förslaget. Begäres i sådan fråga omröstning, skall vad i 26 § 2 mom. stadgas med avseende å prästval äga motsvarande tillämpning. Förklarar församlingen sig nöjd med förslaget, och är endast en sökande därå uppförd, varde det förklarande lika med val ansett; äro två sökande å förslaget uppförda, och förklarar församlingen sig nöjd, vidtage domkapitlet i vanlig ordning de åtgärder, som för tjänstens besättande ytterligare erfordras.

23 §.

1. Vid val till kyrkoherdetjänst vare församlingen berättigad att å frågodag kalla fjärde provpredikant; skolande söndagen efter sista provdagen vara frågodag.

2. Har provdag infallit efter frågodag, vare ny frågodag ej erforderlig, där ej jämlikt stadgandena i 29 § frågan om kallande av fjärde provpredikant skall ånyo upptagas.

25 §.

1. Har frågodagsförrättning icke blivit vederbörligen kungjord, utsätte valförrättaren ny frågodag till annan söndag.

2. Hava provdagarna ej blivit behörigen kungjorda eller har förelagt prov icke fullgjorts eller har föreslagen präst avlidit eller blivit obehörig till förslaget, inställe valförrättaren frågodagsförrättningen, och ankomme på domkapitlet att vidtaga den åtgärd, som med denna lag överensstämmer.

26 §.

1. Rösträtt vid — — — och beslut.

2. Rösträtt må ej utövas av annan än den, som personligen infinner sig vid valtillfället. Äro äkta makar båda röstberättigade, äge dock den ena av dem genom fullmakt överlåta sin rösträtt till andra maken. Fullmakt skall vara ställd till andra maken samt av utställaren underskriven med angivande av den dag, underskrivandet skett, ävensom bevittnad av två personer. Är fullmakt ej så underskriven och bevittnad, som nu är sagt, är den ogill.

3. Varje röstande äge en röst.

27 §.

Vid prästval ävensom omröstning, varom i 28 § 1 mom. sägs, skall den röstlängd följas, som gäller för omröstning å kyrkostämma, samt jämväl i övrigt tillämpas vad om sådan röstlängd finnes stadgat.

28 §.

1. Har vid frågodagsförrättning röstägande väckt förslag om kallande av fjärde provpredikant, skall enligt de i 26 § stadgade grunderna omröstning företages sålunda, att den, som ej vill att fjärde provpredikant skall kallas, röstar nej, och den, som önskar fjärde provpredikants kallande, på sin röstsedel uppför namnet på den präst, han anser böra kallas. Därest vid sådan omröstning nejrösterna ej uppgå till hälften av de avgivna rösterna, samt röstsiffran för den präst, som erhållit högsta röstetalet, antingen uppgår till minst en femtedel av samtliga i röstlängden upptagna röstberättigade eller utgör minst trehundra, vare denne kallad till fjärde provpredikant. Hava flera präster var för sig erhållit högsta röstetalet och sådan röstsiffra, som nu är sagd, skilje lotten mellan dem. Uppgå nejrösterna till hälften av de avgivna rösterna eller har ej tillräckligt röstetal tillfallit någon av de präster, som varit under omröstning, vare frågan om kallande

av fjärde provpredikant förfallen. Hålles frågodagsförrättningen i två eller flera lokaler, må omröstningen kunna uppskjutas till annan söndag, som av valförrättaren bestämmes.

31 §.

1. Val till kyrkoherdetjänst skall efter pålysning hållas å fjortonde dagen efter frågodag eller, där frågodagsförrättning icke ägt rum efter sista provdagen, å fjortonde dagen efter sistnämnda dag. Val till annan prästerlig tjänst skall efter pålysning hållas å fjortonde dagen efter sista provdagen. Kan val ej förrättas å sålunda bestämd dag, utsätte domkapitlet annan dag.

2. Har valförrättning ej blivit behörigen utlyst, utsätte valförrättaren ny valdag till annan söndag.

3. Har präst, som är uppförd å förslaget, avlidit eller blivit obehörig till förslaget, inställe valförrättaren valet, och ankomme på domkapitlet att vidtaga den åtgärd, som med denna lag överensstämmer. Samma lag vare, vid kyrkoherdeval, om provdag, som infallit efter frågodagen, ej blivit behörigen kungjord eller prov, som skolat avläggas efter frågodagen, ej fullgjorts, och vid annat prästval, om provdagarna ej blivit behörigen kungjorda eller förelagt prov icke fullgjorts.

34 §.

1. Besvär över frågodagsförrättning, då jämlikt stadgandet i 13 § 2 mom. särskild valförrättning ej tarvas, må anföras allenast av röstägande och skola vid talans förlust hava till domkapitlet inkommit sist å tjugonde dagen efter frågodagen eller, i de särskilda fall då fråga om kallande av provpredikant jämlikt 28 § 3 eller 4 mom. förfallit, inom samma tid efter erhållen underrättelse, varom där stadgas.

2. Besvär över frågodagsförrättning i andra fall, än i 1 mom. sägs, ävensom över prästval må anföras endast av röstägande eller av präst, som vid valet varit ställd under omröstning, och skola vid talans förlust hava till domkapitlet inkommit sist å tjugonde dagen efter det valförrättningen avslutats.

41 §.

2. Har vid val till kyrkoherdetjänst, där fjärde provpredikant varit under omröstning, någon av de å förslaget uppförda erhållit mer än hälften av de avgivna rösterna, och har minst en femtedel av samtliga i röstlängden upptagna röstberättigade deltagit i omröstningen, äge Konungen att till tjänsten utnämna en av de å förslaget uppförda.

3. Har vid val till kyrkoherdetjänst, varom i 2 mom. förmäles, ej någon erhållit sådan röstövertikt, som där sägs, eller har ej av samtliga i röstlängden upptagna röstberättigade det i 2 mom. angivna antal deltagit i

omröstningen, äge Konungen att till tjänsten utnämna antingen en av de å förslaget uppförda eller ock någon till tjänsten behörig präst, som jämlikt 42 § såsom sökande anmält sig hos Konungen.

44 §.

Besvär, vilka hos Konungen anföras över domkapitlets beslut i fråga om tillsättning av prästerlig tjänst, skola vid talans förlust hava till domkapitlet inkommit sist å tjugonde dagen från den dag, då beslutet blivit genom anslag kungjort. Domkapitlet åligge i ty fall att med föreläggande av viss tid och äventyr, om den tid försittes, att sådant icke föranleder uppehåll med målets avgörande, över besvären infordra vederbörandes underdåniga förklaring. Om klaganden eller annan tillhandahåller erforderligt antal bestrykta avskrifter av besvärsskriften, skall dylik förklaring infordras genom tillställande av avskrift av besvärsskriften. Sedan förklaring inkommit eller den därför förelagda tid tilländalupit utan att förklaring blivit avgiven, insände domkapitlet ofördröjligen besvärshandlingarna till ecklesiastikdepartementet och foge därvid eget underdånigt utlåtande.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling; dock att hittills gällande bestämmelser rörande frågodagsförrättning och prästval ävensom beträffande vallängd för prästval skola lända till efterrättelse i sådana fall, där frågodagsförrättning eller prästval utsatts eller med tillämpning av berörda bestämmelser kan varda utsatt att äga rum före den 25 juli 1947.

Förslag
till
Kungörelse
angående ändring i stadgan den 7 december 1934
(nr 575) om prästval.

Härigenom förordnas, dels att 7, 9 och 17 §§ stadgan den 7 december 1934 om prästval skola upphöra att gälla, dels ock att 6, 8, 10 och 11 §§, 14 § 1 mom., 20 §, 21 § 2 och 3 mom., 22 § 2 mom. och 23 § samma stadga¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives:

6 §.

Avlider föreslagen präst före provdag eller är han av laga förfall hindrad att å förelagd dag fullgöra prov, varde det ofördröjligen anmält hos domkapitlet. Domkapitlet underrätte därom valförrättaren, med åläggande för denne att ofördröjligen kungöra förfallet för församlingen samt inställa frågodagsförrättningen, där sådan skall hållas, ävensom valförrättningen, till dess domkapitlet vidare förordnat; dock att förändring med övriga provdagar ej må äga rum.

8 §.

Vid val till kyrkoherdetjänst skall valförrättaren i kungörelse, som å sista provdagen bör uppläsas i den eller de kyrkor, där ledigheten är och gudstjänst då hålles, giva församlingen tillkänna, att frågodagsförrättning näst påföljande söndag kommer att hållas i församlingens kyrka eller, om inom församlingen finnas flera kyrkor eller tjänsten omfattar flera församlingar, i den kyrka, domkapitlet bestämt såsom lokal för förrättningen. Skall frågodagsförrättningen äga rum i två eller flera lokaler, varde kungörelsen lämpad därefter.

10 §.

1. Vid frågodagsförrättning tillspörje valförrättaren församlingen, om den önskar, att fjärde provpredikant skall kallas, och äge då röstberättigad, som det vill, väcka förslag om sådan kallelse, på sätt i 28 § 1 mom. lagen om tillsättning av prästerliga tjänster sägs.

2. Om vid frågodagsförrättnings hållande i två eller flera lokaler fråga i en av dem väckes att kalla fjärde provpredikant, skall omröstning, på sätt i 28 § 1 mom. lagen om tillsättning av prästerliga tjänster sägs, företagas även i den eller de övriga lokalerna. Det åligger fördenskull biträdande valförrättare att, så fort ske kan, underrätta valförrättaren, huruvida i den lokal, där förrättningen ledes av honom, fråga om sådan kallelse blivit

¹ Senaste lydelse av 11, 20 och 23 §§, se 1941:952.

väckt; och ankommer det på valförrättaren att lämna den eller de biträdande valförrättarna besked, huruvida omröstning om kallande av fjärde provpredikant skall äga rum eller om förrättningen skall avslutas utan dylik omröstning.

3. För fall som avses i 2 mom. må, på sätt i 28 § 1 mom. lagen om tillsättning av prästerliga tjänster stadgas, omröstning om kallande av fjärde provpredikant uppskjutas till annan dag; och ankommer det på valförrättaren att därom fatta beslut.

4. Innan omröstning om kallande av fjärde provpredikant företages, skall valförrättaren underrätta församlingen, huru vid omröstningen skall tillgå.

5. Där laga hinder mot det förestående valet icke är veterligt, give valförrättaren tillkänna, vilken dag valet kommer att förrättas. Slutligen meddele valförrättaren församlingen, huru jämlikt 30 och 34 §§ lagen om tillsättning av prästerliga tjänster besvär över frågodagsförrättningen må anföras.

6. Vid frågodagsförrättningen föres protokoll, som justeras samt underskrives vid förrättningens slut av valförrättaren, valnotarien och minst två röstägande.

7. Vad i 1 och 4—6 mom. föreskrivits i avseende å frågodagsförrättning, som handlägges av valförrättaren, äge motsvarande tillämpning beträffande frågodagsförhandlingar, som äga rum under ledning av sådan biträdande valförrättare, som avses i 22 § 3 mom. lagen om tillsättning av prästerliga tjänster. Vid dylika förhandlingar förekommande protokoll och andra handlingar skola omedelbart efter förrättningens slut av biträdande valförrättaren förseglas under minst två närvarandes sigill, vilka före handlingarnas förseglande skola avtryckas å protokollet. De sålunda förseglade handlingarna skola därefter, så fort ske kan, tillställas valförrättaren.

8. Där omröstning i fråga om kallande av fjärde provpredikant skall äga rum vid frågodagsförrättning i två eller flera lokaler, skall sammanräkning av rösterna verkställas av valförrättaren i närvaro av vederbörande biträdande valförrättare å tid och rum, som vid omröstningstillfället av valförrättaren utsätts samt av honom och vederbörande biträdande valförrättare tillkännagivas. Har för dylik omröstning frågodagsförrättning uppskjutits till annan dag, skall om tid och rum för röstsammanräkningen tillkännagivande ske i den kungörelse om uppskov med frågodagsförrättningen, som valförrättaren, efter vad i 14 § 1 mom. sägs, har att utfärda. Har sammanräkningen utsatts till annan dag än själva omröstningen, skola röstsedlarna under tiden hållas förvarade under försegling på sätt i 7 mom. sägs.

11 §.

1. Har frågodagsförrättning ägt rum, skall valförrättaren intill valdagen hos sig förvara frågodagsprotokollet, där icke fall inträffar, som avses i

28 § 2 mom. lagen om tillsättning av prästerliga tjänster, då protokollet genast bör insändas till domkapitlet. Bestyrkt avskrift av frågodagsprotokollet skall till valdagen förvaras hos den, som förvaltar kyrkoherdeämbetet i församlingen.

2. Där på grund av frågodagsförrättningens utgång särskild valförrättning jämlikt stadgandet i 13 § 2 mom. lagen om tillsättning av prästerliga tjänster ej tarvas, skall valförrättaren efter frågodagsförrättningens slut eller, i de särskilda fall då fråga om kallande av provpredikant jämlikt 28 § 3 eller 4 mom. nämnda lag förfallit, efter det kungörelse, varom i 14 § 4 mom. denna stadga sägs, blivit honom tillsänd, ofördröjligen till domkapitlet insända bestyrkt avskrift av frågodagsprotokollet. Har förslag att kalla fjärde provpredikant varit föremål för omröstning, skall valförrättaren tillika till domkapitlet insända röstlängden jämte vid förrättningen avlämnade fullmakter. Efter det frågodagsförrättningen vunnit laga kraft eller däröver anförda besvär blivit slutligen avgjorda, skall röstlängden återställas till vederbörande. Frågodagsprotokollets huvudskrift skall förvaras bland kyrkans handlingar.

14 §.

1. Utsättes ny frågodag eller valdag, som i 25 § 1 mom. och 31 § 2 mom. lagen om tillsättning av prästerliga tjänster sägs, eller varder frågodagsförrättning uppskjuten jämlikt stadgandet i 28 § 1 mom. nämnda lag, skall valförrättaren utfärda och låta söndagen näst före frågo- eller valdagen eller den dag, vartill frågodagsförrättningen blivit uppskjuten, uppläsa kungörelse därom i den eller de kyrkor, där ledigheten är och gudstjänst då hålles; underrätte ock därom domkapitlet.

20 §.

Vid frågodagsförrättning, då förslag att kalla fjärde provpredikant blir föremål för omröstning, så ock vid valet skall i röstlängden antecknas, vilka röstägande röstat; och äge valförrättaren föreskriva, av vilka vid förrättningen tjänstgörande personer dessa anteckningar skola verkställas. Befogenhet att meddela föreskrift, som nu är sagd, tillkomme jämväl sådan biträdande valförrättare, som avses i 22 § 3 mom. lagen om tillsättning av prästerliga tjänster.

21 §.

2. Därest vid — — — och tillkännagivas. Valsedlarna skola under tiden av valförrättaren hållas förvarade under försegling på sätt i 10 § 7 mom. sägs.

3. När val — — — att utfärda. Har i dylikt fall sammanräkningen utsatts till annan dag än själva valet, skola valsedlarna under tiden hållas förvarade under försegling på sätt i 10 § 7 mom. sägs.

22 §.

2. Vad i — — — prästerliga tjänster. Vid dylika förhandlingar förekommande protokoll och andra handlingar skola omedelbart efter förrättningens slut av biträdande valförrättaren förseglas, på sätt i 10 § 7 mom. sägs, och därefter, så fort ske kan, tillställas valförrättaren.

23 §.

Valförrättaren skall efter valets slut ofördröjligen till domkapitlet insända dels röstlängden jämte avlämnade fullmakter dels ock bestyrkta avskrifter av protokollet över frågodagsförrättningen, där sådan ägt rum, och av valprotokollet. Efter det valet vunnit laga kraft eller däröver anförda besvär blivit slutligen avgjorda, skall röstlängden återställas till vederbörande. Protokollens huvudskrifter skola förvaras bland kyrkans handlingar.

Denna kungörelse träder i kraft dagen efter den, då kungörelsen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling; dock att hittills gällande bestämmelser rörande frågodagsförrättning och prästval ävensom beträffande vallängd för prästval skola lända till efterrättelse i sådana fall, där frågodagsförrättning eller prästval utsatts eller med tillämpning av berörda bestämmelser kan varda utsatt att äga rum före den 25 juli 1947.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 11 oktober 1946.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, DANIELSON, VOUGT, MYRDAL, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG.

Statsrådet Quensel anmäler, efter gemensam beredning med cheferna för justitie- och socialdepartementen, fråga angående vissa ändringar i lagen den 7 december 1934 (nr 573) om tillsättning av prästerliga tjänster (prästvalslagen).

Föredraganden anför härvid följande.

Vid olika tillfällen ha fall förekommit, då präst, som åtnjutit tjänstledighet för socialt arbete, hos Kungl. Maj:t anhållit att för beräkning av prästerliga tjänstår få tillgodoräkna sig tid, varunder sådan ledighet åtnjutits. Dylika ansökningar ha med hänsyn till de bestämmelser, som enligt prästvalslagen för närvarande gälla angående beräkning av prästerliga tjänstår, hittills icke kunnat bifallas. Fråga har emellertid uppkommit om sådan ändring av nämnda bestämmelser, att tid, varunder präst åtnjutit tjänstledighet för socialt arbete, må vid beräkning av prästerliga tjänstår kunna helt eller delvis tillgodoräknas.

Härjämte har vid ett flertal tillfällen och i olika sammanhang fråga uppkommit om ändring av prästvalslagens bestämmelser rörande vallängd vid prästval i syfte att möjliggöra en sammanföring av prästvallängden med de allmänna politiska och kommunala röstlängderna.

Nu omförmälda frågor om ändring av prästvalslagens bestämmelser i angivna hänseenden ha varit föremål för övervägande inom ecklesiastikdepartementet, varvid utarbetats en *promemoria* med därtill fogade särskilda förslag till *dels* lag angående vissa ändringar i lagen den 7 december 1934 (nr 573) om tillsättning av prästerliga tjänster, *dels* kungörelse angående vissa ändringar i stadgan den 7 december 1934 (nr 575) om prästval och *dels* kungörelse angående vissa ändringar i kungörelsen den 7 december 1934 (nr 578) om särskild ordning vid tillsättning av vissa prästerliga tjänster.

Över den inom ecklesiastikdepartementet sålunda utarbetade promemorian jämte de därtill fogade författningsförslagen ha *samtliga domkapitel, överståthållarämbetet, länsstyrelserna i Malmöhus, Göteborgs och Bohus, Älvs-*

borgs och Örebro län, kammarkollegiet och statistiska centralbyrån avgivit infortrade utlåtanden, därvid tillika överlämnats i vissa fall inhämtade yttranden från underlydande befattningshavare. Härjämte ha *centralstyrelsen för allmänna svenska prästföreningen*, *Sveriges yngre prästers förbund*, *föreningen Sveriges städers kronouppbördstjänstemän* och *Sveriges härads-skrivarförening* erhållit tillfälle att yttra sig över promemorian med därtill fogade författningsförslag, och ha med anledning härav yttranden inkommit från nämnda sammanslutningar med undantag av Sveriges yngre prästers förbund.

Förslaget till lag angående vissa ändringar i prästvalslagen har därefter inom ecklesiastikdepartementet gjorts till föremål för en överarbetning, varvid några mindre väsentliga ändringar vidtagits i detsamma. De övriga förslagen, vilka avse administrativa författningar, torde icke nu böra föranleda vidare åtgärd, utan lär jag sedermera få tillfälle att anmäla frågan om ändringar i berörda administrativa författningar.

A. Frågan om ändring av gällande bestämmelser rörande beräkning av prästerliga tjänstår.

Jag ämnar nu först till behandling upptaga frågan om beredande av möjlighet för präst, som åtnjutit tjänstledighet för socialt arbete, att vid beräkning av prästerliga tjänstår tillgodoräkna sig tid, varunder sådan ledighet åtnjutits, och torde jag därvid till en början få i korthet redogöra för de nuvarande bestämmelserna angående beräkning av prästerlig tjänstålder ävensom erinra om prästernas befattning med det sociala arbetet inom kommunerna.

I 10 § 1 mom. prästvalslagen stadgas, att tjänstålder skall, lika för ordinarie och extra ordinarie befattning, räknas efter tjänstgöringstid. Vid tjänstårsberäkningen må dock ej avdragas tid, varunder någon åtnjutit tjänstledighet för sjukdom eller för teologiska studiers idkande eller provs avläggande eller för fullgörande av offentligt uppdrag eller av annan därmed jämförlig anledning. Avdrag må ej heller ske för tid, varunder ledighet åtnjutits för hälsans vårdande eller för enskilda angelägenheter, i den mån sådan ledighet icke under samma kalenderår överstigit sex veckor. Sistnämnda bestämmelse, som saknade motsvarighet i den förut gällande prästvalslagen av den 9 december 1910, upptogs i nu gällande prästvalslag av den anledningen, att frågan om beredande av semester åt prästerskapet ännu icke vunnit sin lösning, varvid med ifrågavarande bestämmelse avsågs, att den tjänstledighet, i verkligheten motsvarande semester, som — antingen den betecknades såsom ledighet för hälsans vårdande eller såsom ledighet för enskilda angelägenheter — enligt uppgiven praxis beviljades prästerna, icke skulle behöva avdragas vid tjänstålderns beräkning. I 10 § 1 mom. prästvalslagen stadgas vidare, att tjänstår icke må beräknas

för mer än en tjänstebefattning, där någon samtidigt bestritt flera sådana, varpå följer en bestämmelse av innehåll, att Konungen äger i särskilda fall medgiva, att prästerlig verksamhet, som ej utövats inom svenska kyrkan men är jämförlig med tjänstgöring i samma kyrka, må i fråga om tjänstårsberäkning helt eller delvis tillgodoräknas. Denna bestämmelse, som utan ändring upptagits från 1910 års prästvals lag, infördes i nämnda lag på föranledande av högsta domstolen, som vid granskning av ett till högsta domstolen år 1908 remitterat förslag till lag angående tillsättning av prästerliga tjänster framhållit behovet därav, att i särskilda fall jämväl annan prästerlig verksamhet än den, som ägt rum i svenska kyrkans tjänst, vid beräkning av tjänstgöringstid tillgodoräknades, såsom t. ex. för personer, som prästvigts inom Augustanasynoden i Amerikas förenta stater och efter prästerlig tjänstgöring där erhållit tillstånd att inträda i svenska kyrkans tjänst.

I 10 § 2 mom. prästvalslagen meddelas vissa bestämmelser, enligt vilka tjänstgöring såsom lärare må kunna tillgodoräknas vid bestämmandet av prästerlig tjänstålder. Möjligheterna för lärare att räkna prästerliga tjänstår voro tidigare mera vidsträckta än för närvarande. I lagen den 26 oktober 1883 angående tillsättning av prästerliga tjänster stadgades sålunda, att vid bestämmandet av tjänstålder årsberäkning såsom för prästerlig tjänst skulle gälla även för lärarbefattning, med vilken sådan förmån vore eller bleve av Konungen förenad, utan annan inskränkning än att ingen finge såsom tjänstår räkna sig till godo annan tid än den, under vilken han varit medlem av svenska kyrkan. Genom 1910 års prästvals lag, vars bestämmelser i ämnet oförändrade upptagits i nu gällande prästvals lag, infördes emellertid ytterligare den begränsningen i fråga om rätt för lärare att åtnjuta prästerlig tjänstårsberäkning, att ingen finge såsom tjänstår räkna sig till godo tid, som förflutit, innan han avlagt teologisk examen vid något av rikets universitet eller eljest förvärvat med sådan examen förbunden behörighet. Liksom enligt 1883 års lag angående tillsättning av prästerliga tjänster tillkommer det alltjämt Konungen att bestämma, med vilka lärarbefattningar prästerlig tjänstårsberäkning skall vara förenad, och närmare bestämmelser i sådant hänseende återfinnas för närvarande i § 126 2. och 3. läroverksstadgan den 17 mars 1933 och i § 89 stadgan för folkskoleseminarierna den 18 juni 1937.

Prästvalslagens bestämmelser rörande beräkning av prästerliga tjänstår avslutas med ett stadgande i 10 § 3 mom. av innehåll, att filosofie doktorsgrad eller behörighet därtill, genom avlagda prov förvärvat vid universitet eller högskola inom riket, skall räknas lika med tre prästerliga tjänstår. Detta stadgande sammanhänger därmed, att enligt 9 § prästvalslagen vid uppgörande av förslag till prästerlig tjänst lärdom i andra kunskapsämnen än de teologiska får tagas i betraktande endast om sökandena äro jämn-goda i teologiska insikter. Även en högre filosofisk lärdomsgrad skulle där-

för i många fall komma att sakna betydelse för förslaget, om icke berörda stadgande finnes. Till den teologiska lärdomen, såvitt den är offentligt ådagalagd, skall däremot alltid tagas hänsyn vid förslags uppgörande, och denna kommer därför till sin rätt utan årsberäkning.

Prästerskapet har i vårt land av ålder deltagit i den sociala hjälpverksamheten. Härom vittna också vissa i 1686 års kyrkolag förekommande bestämmelser, vilka ålägga prästerskapet att ägna omsorg åt fattiga och hjälpbehövande samt att leda och övervaka den sociala verksamheten på förevarande område. Enligt 24 kap. 24 § kyrkolagen ålåg det sålunda kyrkoherden att tillse, att de »husarme» i socknen ej lämnades oförsörjda, och i 28 kap. 4 § samma lag stadgades, att kyrkoherdarna i alla församlingar skulle »noga tillse, att de penningar, som till de husfattige samlas, rättrådeligen utdelte bliva, åt dem mest och förnämligast, som bäst behöva och äro de eländigaste».

Även efter det den sociala hjälpverksamheten upphört att vara en angelägenhet, som handhades under kyrklig ledning, bibehölls i viss utsträckning prästerskapets medverkan i det sociala arbetet inom kommunerna. Då i förordningen den 25 maj 1847 angående fattigvården i riket, vilken förordning var den första fullständiga författningen på fattigvårdslagstiftningens område i vårt land, föreskrevs, att inom varje fattigvårdssamhälle skulle finnas en fattigvårdsstyrelse, som å landet skulle utgöras av sockennämnden, stadgades sålunda tillika att kyrkoherden, om än han icke vore vald till ordförande eller ledamot i nämnden, ägde rätt att såsom ledamot deltaga i fattigvårdsstyrelsen, då han funne sin ämbetsplikt och behovet det påkalla. Enligt den nu gällande lagen om fattigvården av den 14 juni 1918 äger kyrkoherden icke deltaga i fattigvårdsstyrelsens beslut under annan förutsättning än att han blivit vald till ledamot i fattigvårdsstyrelsen. Däremot är kyrkoherden eller hans ställföreträdare berättigad att deltaga i fattigvårdsstyrelsens förhandlingar. I annexförsamling, där komminister finnes anställd, äger denne eller den hans tjänst förestår nämnda befogenhet, när kyrkoherden ej själv är tillstädes, och i fattigvårdssamhälle, som består av två eller flera kommuner, tillkommer denna rätt kyrkoherde i till fattigvårdssamhället ansluten församling eller den hans ställe företräder.

En icke oväsentlig utvidgning av prästernas befattning med det sociala arbetet inom kommunerna inträdde genom tillkomsten av lagen den 13 juni 1902 angående uppfostran åt vanartade och i sedligt avseende försummade barn. Genom nämnda lag bestämdes sålunda, att i varje skoldistrikt skulle finnas en barnavårdsnämnd, som i regel skulle utgöras av skolrådet, varest kyrkoherden vid berörda tid var självskriven ordförande, men även kunde utgöras av en från skolrådet fristående nämnd, i vilken kyrkoherden likaledes skulle vara ordförande. I det kommittébetänkande, som låg till grund för ifrågavarande lagstiftning, hade med avseende å kyrkoherdarnas ordförandeskap i barnavårdsnämnderna framhållits, att barnavårdsnäm-

dernas uppgift låge så nära den verksamhet, som vore kyrkoherdarna anförtrodd både i deras egenskap av själasörjare och såsom ordförande i kyrko- och skolråd, att det syntes kunna förutsättas, att den mest insiktsfulla ledningen för arbetet skulle kunna påräknas från kyrkoherdarnas sida och att dessa skulle såsom en under ämbetsansvar dem ålagd och tillika av dem med personligt intresse omfattad uppgift taga sig an detta arbete. Liksom kyrkoherden numera upphört att vara självskriven ordförande i skolrådet, har hans ställning såsom självskriven ordförande i barnavårdsnämnden icke heller bibehållits i den nu gällande barnavårdslagen av den 6 juni 1924, men har i denna i stället föreskrivits, att i barnavårdsnämnden skall såsom ledamot ingå en i församlingstjänst inom kommunen anställd ordinarie präst.

Efter det i den inom ecklesiastikdepartementet upprättade promemorian erinrats därom att, på sätt jag inledningsvis framhållit, fall förekommit, då präst, som åtnjutit tjänstledighet för socialt arbete, hos Kungl. Maj:t gjort ansökning om att han måtte berättigas att vid beräkning av prästerliga tjänstår tillgodoräkna sig tid, varunder sådan ledighet åtnjutits, anfördes vidare i promemorian följande:

Såsom exempel på dylika ansökningar, vilka med hänsyn till prästvalslagens nuvarande bestämmelser angående beräkning av prästerliga tjänstår icke kunnat bifallas, må här omnämnas en av domkapitlet i Göteborg med skrivelse den 21 oktober 1943 till Kungl. Maj:t överlämnad ansökning, vari en extra ordinarie prästman i Göteborgs stift, vilken av domkapitlet erhållit tjänstledighet från och med viss dag tills vidare för socialt arbete vid barnavårdsnämnden i Göteborg och som under berörda ledighet tjänstgjort såsom vikarierande assistent vid barnavårdsnämndens avdelning för omhändertagande av barn och ungdom, anhållit att Kungl. Maj:t måtte medgiva honom rätt till tjänstårsberäkning för den tjänstledighet, som han dittills åtnjutit och framdeles komme att åtnjuta för socialt arbete vid barnavårdsnämnden. Till stöd för ansökningen hade sökanden hänvisat till vissa uttalanden i ett av biskopen Yngve Brilioth på offentligt uppdrag den 14 juli 1942 avgivet betänkande med förslag rörande ändring av gällande bestämmelser i fråga om prästutbildningen (stat. off. utr. 1942: 33), i vilka uttalanden dels framhållits behovet av sådana reformer med avseende å den praktiska utbildningen för prästkallet, att de blivande prästerna erhöle en vidare social orientering än som för närvarande vore förhållandet, och dels framhållits såsom värdefullt, om varje stifts prästerskap kunde inrymma ett antal experter på sociologiens område, varvid dock tillika anmärkts, att i den mån ett dylikt önskemål överhuvud kunde förverkligas, det endast syntes kunna ske genom specialutbildning efter prästvigningen. I den skrivelse, varmed domkapitlet överlämnade ansökningen till Kungl. Maj:t, hade domkapitlet tillstyrkt bifall till ansökningen.

Sedan genom Kungl. Maj:ts remiss den 15 november 1943 ärkebiskopen anmodats att, efter samråd med övriga biskopar, avgiva utlåtande över ansökningen, anförde ärkebiskopen i utlåtande den 27 januari 1944, att ärendet varit föremål för behandling vid det i januari 1944 församlade biskopsmötet, samt yttrade vidare bland annat följande: Biskopsmötet funne i prin-

cip social verksamhet av här ifrågavarande art vara av så stort värde för en senare prästerlig verksamhet, att den, i likhet med t. ex. tjänstgöring vid läroverk, borde kunna medföra någon kompensation i form av rätt till prästerlig tjänstårsberäkning. Biskopsmötet skulle sålunda anse det sakligt berättigat om prästman som utfört väl vitsordat arbete av ifrågavarande slag, efter vederbörande domkapitels hörande, kunde tillerkännas prästerlig tjänstårsrätt med lämplig reducering av tiden och med en sammanlagd tid av högst två år. Biskopsmötet ansåge emellertid vidare att tjänstårsrätt för präst, som vore verksam i socialt arbete i barnavårdsnämnds eller annan dylik institutions tjänst, ej borde beviljas förrän denna tjänstgöring avslutats och vederbörande prästman återinträtt i prästerlig tjänst.

Då vägande skäl syntes tala för en lagändring i syfte att tid, varunder ledighet från prästerlig tjänst åtnjutits för socialt arbete, finge i viss utsträckning tillgodoräknas vid tjänstålderns bestämmande, har i förslaget till lag angående vissa ändringar i prästvalslagen införts en bestämmelse i 10 § 1 mom. av innebörd, att där ledighet åtnjutits för socialt arbete av sådan beskaffenhet, att erfarenhet därav kan anses vara av väsentlig betydelse för prästkallet, Kungl. Maj:t skall kunna medgiva, att vid bestämmandet av tjänstålder i denna må helt eller delvis inräknas tid, varunder dylik ledighet åtnjutits.

Förslaget att vid bestämmandet av prästerlig tjänstålder även må i viss utsträckning tillgodoräknas tid, varunder ledighet åtnjutits för socialt arbete, har i de avgivna yttrandena vunnit allmän anslutning. Emellertid ha domkapitlet i Skara och centralstyrelsen för allmänna svenska prästföreningen, vilka förklarar sig biträda den mening, som låge till grund för berörda förslag, ifrågasatt huruvida den föreslagna bestämmelsen i 10 § 1 mom. prästvalslagen vore behövlig samt gjort gällande att socialt arbete ävensom annat arbete, som gäve vederbörande ökade förutsättningar att utföra framtida prästerlig tjänst, kunde vinna tillbörligt beaktande, därest i 9 § prästvalslagen infördes en bestämmelse av innebörd, att vid uppgörande av förslag till prästerlig tjänst även skulle tagas i betraktande den förtjänst och skicklighet, som sökande kunde ha förvärvat genom arbete av nu ifrågavarande slag.

De flesta av de myndigheter, vilka tillstyrkt förslaget till ändrad lydelse av 10 § 1 mom. prästvalslagen, ha inskränkt sig till att i korthet uttala sin anslutning till nämnda förslag. Några av de tillstyrkande yttrandena innehålla emellertid även mer eller mindre utförliga uttalanden i anledning av den föreslagna nya bestämmelsen i angivna lagrum.

Domkapitlet i Uppsala anför sålunda i sitt utlåtande: Domkapitlet finner starka skäl tala för att tid, varunder ledighet från prästerlig tjänst åtnjutits för socialt arbete, i viss utsträckning får tillgodoräknas vid tjänstålderns bestämmande. Uppenbart är, att social verksamhet kan vara av stort värde för en präst i hans fortsatta prästerliga gärning. Begreppet socialt arbete har givetvis ett mångskiftande innehåll, men med den föreslagna avfattningen av lagtexten torde erforderliga garantier vara givna mot en alltför vid tillämpning.

Domkapitlet i Västerås uttalar, att nu gällande bestämmelser, som icke inneslöte någon möjlighet för präst att i tjänstårsavseende få tillgodoräkna sig tid, då han varit tjänstledig för socialt arbete, måste te sig ur prästens synpunkt obilliga och ur allmänna synpunkter olämpliga, ett förhållande som framträdde skarpare allt eftersom de sociala uppgifterna i samhället finge allt större omfattning och betydelse. Domkapitlet hälsade därför med tillfredsställelse det föreliggande förslaget till ändring av prästvalslagen i denna punkt.

Domkapitlet i Växjö finner det vara sakligt berättigat, att präst, som utfört väl vitsordat arbete av ifrågavarande slag, kunde tillerkännas prästerlig tjänstårsrätt, och förordar därför den föreslagna bestämmelsen härutinnan, dock att därtill syntes böra fogas en föreskrift om tidsbegränsning av förslagsvis fem år.

Domkapitlet i Stockholm framhåller, att med en sådan bestämmelse i fråga om tjänstårsberäkning, som nu föreslagits, värdefulla möjligheter kunde beredas särskilt yngre präster till studier och iakttagelser, som kunde bli fruktbarande i deras prästerliga gärning.

Föredraganden.

Såsom jag i det föregående erinrat, har prästerskapet i vårt land av ålder deltagit i den sociala hjälpverksamheten och förutsattes alltjämt medverkan från prästernas sida i väsentliga delar av socialvården. Med hänsyn härtill är det givetvis önskvärt, att prästerna kunna erhålla lämplig utbildning för de uppgifter, som i förevarande hänseende åvila dem. Även om i äldre tid behovet av särskild utbildning för dylika uppgifter måhända varit mindre framträdande, torde i allt fall i vår tid med dess i åtskilliga hänseenden mera komplicerade förhållanden på samhällslivets område kravet på viss skolning härutinnan för prästernas del icke kunna avvisas. I det förut omnämnda, av biskopen Yngve Brilioth år 1942 avgivna betänkandet med förslag rörande ändring av gällande bestämmelser i fråga om prästutbildningen framhålles jämväl såsom en allvarlig brist i den nuvarande prästutbildningen frånvaron av vidare social orientering, i det att de blivande prästerna icke genom den akademiska undervisningen erhålla någon kännedom om det nutida samhällets ekonomiska och sociala struktur. Till avhjälpande av berörda brist föreslås, att i den praktiska prästutbildningen skall ingå en översiktlig kurs i samhällslära. En dylik kurs i samhällslära har även förordats av särskilda inom ecklesiastikdepartementet tillkallade sakkunniga för fortsatt beredning av frågan om prästutbildningens reformering (prästutbildningssakkunniga) i ett den 1 december 1944 i ämnet avgivet betänkande (stat. off. utr. 1944: 67), i vilket jämväl framhållits såsom nödvändigt, att prästerna äga god inblick i samhällets och de moderna folkrörelsernas struktur samt i socialvårdsarbetets uppbyggnad och mål.

Frågan om en revision av gällande bestämmelser rörande prästernas utbildning har icke ännu vunnit sin lösning, men även om efter en reformering av prästutbildningen i denna skulle komma att ingå en särskild kurs

i samhällslära, är det givet att, därest en icke önskvärd förlängning av studietiden för de blivande prästerna skall kunna undvikas, endast en ganska begränsad tid kan komma att stå till förfogande för en dylik kurs och att det därvid följaktligen icke kan bli fråga om någon mera ingående utbildning utan allenast om en allmän orientering rörande sådana sociala spörsmål, som kunna vara av betydelse för församlingsprästens gärning. I övrigt torde man såsom hittills komma att få räkna med vidare utbildning efter prästvigningen och med de möjligheter till sådan utbildning, som innefattas i lämpligt socialt arbete. Att prästvalslagen räknar med fortsatt utbildning på det teologiska området framgår av stadgandet i 10 § 1 mom., att vid beräkning av tjänstår avdrag ej må ske för tid, varunder någon åtnjutit tjänstledighet för idkande av teologiska studier, och torde det få anses skäligt, att social utbildning, som förvärvats genom praktisk tjänstgöring, bleve såtillvida jämställd med fortsatt utbildning på det teologiska området, att tid, varunder ledighet åtnjutits för dylik tjänstgöring, finge åtminstone i viss utsträckning tillgodoräknas vid tjänstålderns bestämmande.

Såsom jag i det föregående omnämnt, ha domkapitlet i Skara och centralstyrelsen för allmänna svenska prästföreningen i sina yttranden gjort gällande, att med socialt arbete borde i nu förevarande hänseende jämställas även annat arbete, som gäve vederbörande ökade förutsättningar att utföra framtida prästerlig tjänst. Jämväl kammarkollegiet har i sitt yttrande ifrågasatt, huruvida icke även med socialt arbete jämförligt annat arbete borde kunna tillgodoräknas präst vid tjänstålderns bestämmande. Emellertid har i berörda yttranden icke närmare angivits vad slags arbete som vid sidan av social verksamhet borde i förevarande hänseende komma i fråga, och då något praktiskt behov av en bestämmelse om tillgodoräknande av jämväl annat än socialt arbete i allt fall icke torde hittills ha gjort sig gällande, har jag ansett vad i omförmälda yttranden anförts i angivna hänseende icke böra nu föranleda någon åtgärd.

Med anledning av vad domkapitlet i Skara och centralstyrelsen för allmänna svenska prästföreningen i sina yttranden anfört därom, att den föreslagna bestämmelsen i 10 § 1 mom. prästvalslagen icke vore behövlig, om i 9 § samma lag infördes en bestämmelse av innebörd, att vid uppgörande av förslag till prästerlig tjänst även skulle tagas i betraktande den förtjänst och skicklighet, som sökande kunde ha förvärvat genom arbete av nu ifrågasvarande slag, torde jag få erinra om bestämmelserna i 7 § prästvalslagen, enligt vilka bestämmelser viss tjänstålder erfordras för behörighet att, vare sig efter ansökning i vanlig ordning eller i anledning av kallelse till fjärde provpredikant, uppföras på förslag till kyrkoherdetjänst. Med hänsyn härtill och då enligt 9 § prästvalslagen domkapitlet ha att vid uppgörande av förslag till prästerlig tjänst även taga i betraktande de sökandes tjänstålder såsom utgörande en för förslaget betydelsefull del av de sökandes förtjänst och skicklighet, lär det vara uppenbart, att en bestämmelse om till-

godoräknande av tid, varunder ledighet åtnjutits för socialt arbete, måste komma att bli av ej oväsentlig praktisk betydelse och att den icke kan ersättas av någon bestämmelse av sådan innebörd, som angivits i berörda yttranden.

Ehuru man torde kunna utgå ifrån att det vid tjänstledighet för socialt arbete i regel är fråga om verksamhet inom socialvården, lär det dock vara mindre lämpligt att såsom villkor för att verksamheten skall kunna vinna beaktande vid tjänstålderns beräkning föreskriva, att den skall ha utövats på socialvårdens område. Häremot talar till en början den omständigheten, att uttrycket socialvård, som är en språklig nybildning från senare tid, icke ännu kan anses ha erhållit en fullt klar och entydig innebörd. Härtill kommer, att med verksamhet inom socialvården närmast torde avses tjänstgöring vid någon till socialvården hörande legal institution, såsom fattigvårdsstyrelse eller barnavårdsnämnd, och att det icke synes vara berättigat att helt utesluta tjänstgöring vid frivilliga institutioner på det sociala området från möjlighet att vinna beaktande vid tjänstålderns beräkning. Å andra sidan är det givet, att icke varje slag av social verksamhet är av beskaffenhet att böra vinna beaktande i förevarande hänseende. En lämplig bestämning av den verksamhet, som må kunna tillgodoräknas vid fastställande av tjänstålder, torde erhållas därest, på sätt skett i det inom ecklesiastikdepartementet upprättade lagförslaget, i prästvalslagen angives att det skall vara fråga om socialt arbete av sådan beskaffenhet, att erfarenhet därav kan anses vara av väsentlig betydelse för prästkallet. Att, såsom domkapitlet i Växjö förordat i anslutning till förut omnämnda uttalande av biskopsmötet, i detta sammanhang föreskriva, att den sociala tjänstgöring, för vilken ledighet åtnjutits, skall vara väl vitsordad, synes icke behöva ifrågakomma, då vid avgörandet av frågan, huruvida och i vilken utsträckning berörda tjänstgöring må tillgodoräknas vid tjänstålderns bestämmande, även det sätt, varpå nämnda tjänstgöring blivit fullgjord, lär utan särskild föreskrift därom komma att bli föremål för tillbörligt beaktande.

På sätt i det föregående omnämnts, har biskopsmötet gjort gällande, att tid, varunder ledighet åtnjutits för social verksamhet, borde underkastas lämplig reducering för att kunna tillgodoräknas vid tjänstålderns bestämmande och att tjänstårsrätt i anledning av sådan verksamhet icke borde tillerkännas vederbörande för längre tid än två år. Även domkapitlet i Växjö och Stockholm ha uttalat sig i dylik riktning, varvid emellertid domkapitlet i Växjö ifrågasatt en tidsbegränsning av förslagsvis fem år. Att fastställa någon viss tid, utöver vilken det icke skulle vara tillåtet att tillgodoräkna tjänstår i anledning av social verksamhet, synes mig dock icke vara av behovet påkallat. Den avsevärda skillnad, som föreligger mellan de av biskopsmötet och domkapitlet i Växjö föreslagna maximitiderna, vittnar också om de svårigheter, som inställa sig, då det gäller att här finna

någon lämpligt fixerad tidsbegränsning. Huruvida tid, varunder ledighet åtnjutits för socialt arbete, må i sin helhet tillgodoräknas eller i vad mån den bör reduceras för att kunna tillgodoräknas vid tjänstalderns bestämmande, synes därför lämpligen böra bli beroende på omständigheterna i varje särskilt fall. Vid ledigheter av icke alltför långvarig beskaffenhet lär det i regel icke behöva möta betänklighet att låta tiden i sin helhet tillgodoräknas, under det att vid längre ledigheter en viss reduktion av tiden skäligen torde böra äga rum. Såsom i biskopsmötets uttalande och i några av myndigheternas yttranden framhållits, torde frågor om tillgodoräkning av tid, varunder ledighet åtnjutits för social verksamhet, lämpligen böra upptagas till avgörande först efter det nämnda verksamhet avslutats och vederbörande prästman återinträtt i prästerlig tjänst.

Vidkommande spørsmålet åt vilken myndighet det bör uppdragas att träffa avgörandet beträffande frågor om tillgodoräkning av tid, varunder ledighet åtnjutits för socialt arbete, ha domkapitlet i Skara och centralstyrelsen för allmänna svenska prästföreningen gjort gällande att, för den händelse en bestämmelse om tillgodoräkning av dylik tid ansåges behöfelig, avgörandet i angivna hänseende borde uppdragas åt vederbörande domkapitel, under det att de övriga myndigheterna i denna del icke haft något att erinra mot det inom ecklesiastikdepartementet upprättade lagförslaget, enligt vilket det skall ankomma på Kungl. Maj:t att träffa avgörandet härutinnan. För egen del har jag, med hänsyn till önskvärdheten av att vinna enhetlig praxis på förevarande område funnit, att det lämpligen bör ankomma på Kungl. Maj:t att träffa avgörandet i nämnda hänseende. Då det torde ligga i sakens natur, att Kungl. Maj:t, innan beslut meddelas i dylik fråga, inhämtar yttrande av vederbörande domkapitel, lär någon särskild föreskrift om infordrande av sådant yttrande icke vara av behovet påkallad.

B. Frågan om en sammanföring av prästvallängden med de allmänna röstlängderna.

Jag övergår nu till behandling av frågan om en sammanföring av prästvallängden med de allmänna politiska och kommunala röstlängderna och torde därvid till en början få i korthet redogöra för tidigare och nu gällande bestämmelser angående rösträtten vid prästval och rörande vallängd vid dylika val ävensom erinra om vad för närvarande gäller beträffande de allmänna röstlängderna.

Gällande bestämmelser.

P r ä s t v a l l ä n g d. Enligt lagen den 26 oktober 1883 angående tillsättning av prästerliga tjänster gällde med avseende å rösträtten vid prästval, att denna — i likhet med vad tidigare var förhållandet beträffande den

kommunala rösträtten — var graderad efter ekonomiska grunder och tillkom såväl juridiska som fysiska personer. Rösträtten vid prästval var beroende av rösträtten å kyrkostämma, så att rösträtt vid prästval tillkom envar, som i församling, där sådant val skulle anställas, ägde rätt att deltaga i kyrkostämmans överläggningar och beslut. Även i avseende å röstberäkning gällde vad för kyrkostämma var stadgat, dock med den jämkning i församling å landet att rösträtt, som tillkom någon för andra beskattningsföremål än jordbruksfastighet, icke fick åtnjutas för mera än en femtedel av det röstetal, vilket eljest bort tillkomma honom enligt den för omröstning å kyrkostämma gällande röstgrunden, och att icke heller någon fick deltaga i valet med större röstetal för jordbruksfastighet än en femtedel och för andra beskattningsföremål än en femtiondel av församlingens hela röstetal å kyrkostämma.

Prästvalslagen av den 9 december 1910 innehöll i 26 § 1—4 mom. beträffande rätten att deltaga i prästval bestämmelser, som medförde avsevärda förändringar på förevarande område. I 26 § 1 mom. uppställdes såsom regel, att rösträtt vid prästval skulle tillkomma endast fysiska personer. Röstberättigad skulle dock vara allenast den, som vore mantalsskriven i församlingen och för egen del ägde rösta å kyrkostämman, så ock hustru till röstberättigad man. I 26 § 2 mom. stadgades vidare, att medlem av icke territoriell församling ej ägde rösträtt vid prästval inom territoriell församling. I 26 § 3 mom. angavs i vad mån det var tillåtet att vid prästval rösta genom ombud och reglerades rätten till fullmaktsröstning, där sådan var tillåten. I 26 § 4 mom. stadgades slutligen, att varje röstande skulle äga en röst. Sedan genom 1918 års rösträttsreform bestämmelser om allmän och lika rösträtt införts i kommunalförfattningarna, ersattes genom lagändring den 10 december 1920 stadgandena i 26 § 1 mom. med en bestämmelse av innehåll, att rösträtt vid prästval skulle tillkomma envar, som inom församlingen ägde att deltaga i kyrkostämmans överläggningar och beslut.

Sistnämnda bestämmelse ävensom stadgandena i 26 § 2 och 4 mom. i 1910 års prästvalslag blevo sedermera vid tillkomsten av nu gällande prästvalslag av den 7 december 1934 utan ändring upptagna i 26 § 1, 2 och 4 mom. i denna lag. 26 § 3 mom. i 1934 års prästvalslag innehåller i likhet med motsvarande lagrum i 1910 års prästvalslag bestämmelser med avseende å rätten till fullmaktsröstning vid prästval.

Efter nyss omförmälda lagändring den 10 december 1920 förefanns icke längre någon annan skillnad mellan rösträtten vid prästval och rösträtten å kyrkostämma än att den som, ehuru bosatt inom en territoriell församling, var medlem av en icke territoriell församling, icke ägde rösträtt vid prästval men väl å kyrkostämma inom den territoriella församlingen. Även denna skillnad bortföll emellertid sedermera genom tillkomsten av den nu gällande lagen om församlingsstyrelse av den 6 juni 1930, i det att i 9 §

i nämnda lag stadgades, att den som vore medlem av icke territoriell församling ej ägde rösträtt å kyrkostämma i annan församling.

Enligt 27 § i gällande prästvals lag skall för prästval särskild vallängd upprättas och på frågodagen justeras. Anmärkning mot vallängden skall, för att kunna komma under prövning, antingen före frågodagen skriftligen avfattad ingivas till den, som förvaltar kyrkoherdeämbetet i församlingen, eller ock framställas vid justeringen på frågodagen. I den mån mot vallängden framställda anmärkningar godkännas, skola därav betingade rättelser i vallängden företagas. Har ett år förflutit från justeringens avslutande, är vallängden förfallen och skall ny längd för valet upprättas samt å frågodag justeras.

Även enligt prästvals lagarna av den 26 oktober 1883 och den 9 december 1910 skulle för prästval särskild vallängd upprättas och på frågodagen justeras. Den nuvarande bestämmelsen om vallängdens giltighetstid, vilken bestämmelse utan ändring upptagits från 1910 års lag, saknade emellertid motsvarighet i 1883 års lag. De kommitterade, som utarbetat det förslag varå 1910 års lag i huvudsak grundade sig, framhöllo i sitt den 9 november 1907 avgivna betänkande, att ehuru de i 1883 års lag meddelade bestämmelserna i ämnet ej vore fullt tydliga, lagens mening syntes vara, att efter kallande av fjärde provpredikant skulle hållas ny frågodag eller kanske rättare att frågodagsförrättningen skulle fortsättas och ny justering av vallängden därvid verkställas, varjämte kommitterade i detta avseende vidare anförde bland annat följande:

Det förefölle riktigare, att frågodagsförrättningen ansåges avslutad på själva frågodagen även i det fall att fjärde provpredikant kallats. Härav följde då också, att vallängden vore å frågodagen slutligt justerad och att några förändringar i längden i regel ej vidare borde få företagas efter frågodagen. Endast i det fall att under tiden mellan frågodagen och valet ny röstlängd för församlingens kyrkostämma trätt i tillämpning inträdde ett annat förhållande. Då rösträtten å kyrkostämma vore grundläggande för rösträtten vid prästval, syntes det i sådan händelse, vare sig fjärde provpredikant kallats eller icke, vara nödvändigt att även en ny längd för prästvalet upprättades.

I anslutning till vad kommitterade sålunda anført hade i det förslag till lag angående tillsättning av prästerliga tjänster, vilket framlades av kommitterade, upptagits en bestämmelse av innehåll, att därest efter frågodagen ny röstlängd för kyrkostämma trätt i tillämpning, ny vallängd för prästvalet skulle upprättas. Vid granskning av denna bestämmelse anmärktes emellertid inom högsta domstolen, att det av vissa närmare angivna praktiska skäl syntes lämpligast att tillägga den justerade vallängden oinskränkt giltighet under en viss, i lagen bestämd tid, exempelvis ett år, från justeringens avslutande men låta den förfalla vid denna tids utgång. I överensstämmelse med den uppfattning, som sålunda uttalades inom högsta domstolen, avfattades ock sedermera den i 1910 års lag förekommande bestäm-

melse om vallängdens giltighetstid, vilken därefter, såsom jag nyss erinrat, oförändrad upptagits i nu gällande prästvalslag.

1907 års prästvalskommitté upptogo även till behandling ett av riksdagen i skrivelse den 13 april 1904 framfört förslag om vidtagande av en lagändring i sådan riktning, att de för kyrkostämmorna granskade röstlängderna kunde komma till användning vid prästvalen.

Kommitté anförde härutinnan, att så länge graderad skala skulle användas såväl vid prästval som vid omröstning å kyrkostämma och därjämte olika rösträttsbegränsningar skulle tillämpas vid prästval och vid omröstning å kyrkostämma, det syntes vara omöjligt att tillmötesgå yrkandet, att kyrkostämmans röstlängder skulle begagnas vid prästval. Saken ställde sig dock väsentligt annorlunda, därest — såsom av kommitté föreslagits — rösträtt vid prästval skulle tillkomma allenast fysiska personer och graderad röstskala ej vidare skulle komma att användas vid dylika val. Då alla röstberättigade erhöle lika röstetal, bleve vallängdens upprättande synnerligen enkelt, och det skulle då till och med kunna ifrågasättas, huruvida en särskild vallängd längre vore behöfelig eller om ej kyrkostämmans röstlängd skulle kunna användas vid valet efter att ha för sådant ändamål å kyrkostämma justerats. Skillnaden mellan vallängden och kyrkostämmans röstlängd komme ju huvudsakligen att bestå däri, att juridiska personer, stärbhus m. fl., som ägde rösträtt å kyrkostämma, ej skulle upptagas i vallängden och att några olika röstetal ej heller skulle införas i denna. Berörda skiljaktigheter bleve emellertid, åtminstone i vissa församlingar, ganska omfattande, och det förefölle också kommitté bättre, att för prästval upprättades särskild vallängd, vilken väsentligen finge karaktären att vara ett utdrag av röstlängden för kyrkostämman.

Utöver vad i prästvalslagen finnes föreskrivet rörande vallängd vid prästval, innehåller stadgan den 7 december 1934 om prästval (prästvalsstadgan) härom ytterligare följande närmare bestämmelser. Vallängd skall upprättas för landet och för stad, där magistrat ej finnes, av häradskrivaren och för annan stad av magistraten eller, där särskilda tjänstemän äro förordnade för debitering av utskylderna till kronan, av dessa under magistratens inseende. Vallängden skall upprättas i två exemplar enligt särskilt formulär och vara så uppgjord, att möjlighet finnes till längdens fördelning, om frågodagsförrättning eller val skall äga rum å skilda lokaler (7 § 1 mom.). Samtidigt därmed att prästerlig tjänst kungöres ledig till ansökning, skall domkapitlet anmoda den, av vilken vallängd skall upprättas, att gå i författning därom; och åligger det honom att sist åtta veckor därefter sända båda exemplaren av vallängden till den, som förvaltar kyrkoherdeämbetet i församlingen (7 § 2 mom.). Denne skall sist fjorton dagar före frågodagen sända det ena exemplaret av vallängden till valförrättaren samt framlägga det andra exemplaret hos pastorsämbetet för att intill frågodagen vara tillgängligt för församlingens medlemmar (7 § 3 mom.). Vid vallängdens justering å frågodagen godkända rättelser och tillägg skola införas i båda exemplaren av vallängden (10 § 1 mom.). Justeringen skall verkställas med

hänsyn till de förhållanden, som äro för handen å justeringsdagen (10 § 3 mom.), och båda exemplaren av vallängden skola efter verkställd justering förseas med vederbörliga underskrifter (10 § 5 mom.). Vid frågodagsförrättning, då förslag att kalla fjärde provpredikant blir föremål för omröstning, ävensom vid själva valet skall i det ena exemplaret av vallängden antecknas, vilka röstägande röstat och när äkta make avlämnat fullmakt för andra maken (20 §). Efter valets slut eller, där enligt 13 § 2 mom. prästvalslagen särskild valförrättning icke erfordras, efter det frågodagsförrättningen ägt rum, skall valförrättaren till domkapitlet insända det exemplar av vallängden, vari verkstälts sådana anteckningar som nyss nämnts (23 § och 11 § 2 mom.).

De bestämmelser i prästvalsstadgan, om vilka jag nu erinrat, överensstämma i huvudsak med de föreskrifter rörande vallängd vid prästval, vilka funnos meddelade i den förut gällande prästvalsstadgan av den 9 december 1910. I denna hade ursprungligen också stadgats, att den som skulle upprätta vallängd ägde att från vederbörande myndigheter infordra de uppgifter, som, utöver mantalslängden och övriga för honom tillgängliga handlingar, vore behöfliga för vallängdens uppgörande, ävensom att en förteckning å de församlingsmedlemmar, som häftade för oguldna kommunalutskylder i församlingen, skulle genom vederbörande uppborrdsmans försorg å frågodagen vara tillgänglig för valförrättaren. I samband med den förut omförmälda lagändring, varigenom rösträtten vid prästval bragtes att sammanfalla med rösträtten å kyrkostämman med visst undantag allenast beträffande medlemmar av icke territoriella församlingar, ersattes berörda stadganden genom en kungörelse den 10 december 1920 om ändrad lydelse av vissa paragrafer i 1910 års prästvalsstadga med bestämmelser av innebörd dels att den som skulle upprätta vallängd ägde att från vederbörande myndigheter infordra de längder och uppgifter, som vore behöfliga för vallängdens uppgörande, och dels att på valförrättarens anmodan den kommunala röstlängden med tillhörande handlingar skulle på landet genom kommunalstämmans ordförande och i stad genom magistratens försorg å frågodagen vara tillgänglig för valförrättaren. Sistnämnda två bestämmelser blevo sedermera vid tillkomsten av nu gällande prästvalsstadga av den 7 december 1934 utan ändring upptagna i respektive 7 § 1 mom. och 10 § 4 mom. i denna stadga.

Det formulär, enligt vilket vallängd för prästval skall upprättas, innehåller 12 kolumner. Av dessa äro kol. 1—4 avsedda för angivande av de i vallängden upptagna personernas hemvist, yrke eller titel och namn. Kol. 5 är avsedd för anteckning om hinder för rösträtt och kol. 6 för instreckning av röstberättigade. Kol. 7 och 10 äro avsedda för anteckning om utövad rösträtt och kol. 8 och 11 för anteckning om avlämnade fullmakter vid respektive frågodagsförrättning och val. Kol. 9 är avsedd för hänvisningar till

frågodagsprotokollet beträffande ändringar i vallängden och kol. 12 för anmärkningar.

Ifrågavarande formulär till vallängd innehåller även vissa anvisningar beträffande formulärets ifyllande, däribland en anvisning i fråga om upptagande i vallängden av sådana i den kommunala röstlängden förekommande personer, vilka först under det löpande kalenderåret uppnått eller uppnå föreskriven rösträttsålder och följaktligen icke förrän efter utgången av det löpande kalenderåret erhålla kommunal rösträtt. Berörda anvisning tillkom på föranledande av visst uttalande i ett av kyrkolagsutskottet vid 1934 års kyrkomöte avgivet betänkande (nr 15) i anledning av ett inom ecklesiastikdepartementet utarbetat förslag till stadga om prästval, över vilket förslag yttrande inhämtats av kyrkomötet.

I omförmälda, av kyrkomötet godkända betänkande hade utskottet sålunda anmärkt att, då prästvallängd upprättades under senare delen av ett kalenderår, man följde en kommunal röstlängd, som komme att gälla även under början av nästa kalenderår. Oaktat de personer, som först under det vid längdens upprättande löpande året uppnådde föreskriven rösträttsålder, ännu icke erhållit kommunal rösträtt, borde de likväl, enär vallängden måhända komme att justeras först i början av nästa kalenderår, upptagas i vallängden, naturligtvis med anteckning att de först efter årsskiftet erhöle rösträtt.

Utskottet omnämnde i detta sammanhang även, att enligt vad utskottet inhämtat en del befattningshavare vid upprättande i början av ett kalenderår av prästvallängd icke medtog personer, som funnes upptagna i röstlängd men enligt vad senare upprättad mantalslängd utvisade avflyttat från församlingen, men å andra sidan i stället i vallängden upptog nyinflyttade personer, som ännu icke införts i kommunens röstlängd; och uttalade utskottet därvid tillika, att det av prästvalslagen syntes klart framgå, att ett sådant förfarande icke vore riktigt.

Allmänna röstlängder. Gällande bestämmelser beträffande de allmänna röstlängderna återfinnas i lagen om val till riksdagen och i kommunala vallagen ävensom i kungörelsen den 1 juni 1945 om upprättande av röstlängd för val till riksdagens andra kammare samt av kommunal röstlängd.

Enligt lagen om val till riksdagen skall röstlängd för val till riksdagens andra kammare årligen upprättas för varje valdistrikt vid dylikt val. Röstlängden skall upprättas före den 30 juni och i fråga om rösträttskvalifikationerna avse förhållandena den 10 juni. Senast den 30 juni skall röstlängden vara avsänd eller avlämnad på landet till ordföranden i valnämnden och i stad till magistraten, där denna ej själv verkställt upprättandet. Från och med den 6 till och med den 12 juli skall röstlängden vara å lämpligt ställe inom valdistriktet framlagd för granskning, varom tillkännagivande skall ske genom kungörelse i viss ordning. Envar i längden upptagen person, som däri icke antecknats såsom röstberättigad, skall jämväl ofördrojligen erhålla underrättelse därom, dock att i visst undantagsfall sådan under-

rättelse icke är behöfvig. Anmärkningar mot röstlängden skola ingivas till valnämndens ordförande eller magistraten senast den 18 juli, och därest någon i rätt tid gjort anmärkning däremot, att annan i röstlängden upptagits såsom röstberättigad, skall denne ofördröjligen underrättas därom. Den 25 juli eller, om söndag då infaller, nästa dag sammanträder på landet för varje valdistrikt valnämnden för prövning av de anmärkningar, som framställts mot röstlängden. Detsamma gäller i stad för magistraten, dock att sammanträde, som skulle hållas å måndag, i stället äger rum nästa dag. Sedan vid sammanträdet lämnats tillfälle till bemötande av gjorda anmärkningar, skall valnämnden eller magistraten omedelbart eller senast dagen efter slutad förhandling meddela beslut över varje i behörig tid framställd anmärkning, varefter de rättelser, som föranledas av dessa beslut, införas i röstlängden och denna underskrives av valnämnden eller magistraten. Har anmärkning mot röstlängden ej inom behörig tid framställts, skall intyg därom av valnämndens ordförande eller magistraten tecknas å längden. Mot valnämndens eller magistratens beslut över anmärkningar mot röstlängden må talan föras genom besvär hos Kungl. Maj:ts befallningshavande. Över Kungl. Maj:ts befallningshavandes beslut må särskild klagan ej föras. Anföras besvär över valförrättning, vid vilken Kungl. Maj:ts befallningshavandes beslut tjänat till efterrättelse, må emellertid i sammanhang därmed talan mot beslutet fullföljas.

Enligt kommunala vallagen skall röstlängd för kommunalval och kommunala beslut årligen upprättas för varje kommun. Äro i kommun flera valdistrikt vid val av landstingsmän samt kommunalfullmäktige eller stadsfullmäktige, skall längden uppläggas i särskilda delar, en för varje valdistrikt; dock skall, där sådant valdistrikt omfattar två eller flera församlingar eller distrikt vid val av kyrkofullmäktige eller delar av församlingar eller distrikt vid val av kyrkofullmäktige, särskild del uppläggas för varje församling eller kyrkligt valdistrikt eller del därav. Finnes inom kommun eller valdistrikt municipalsamhälle, skall för detta särskild del uppläggas. I röstlängden skola enligt mantalslängden för året upptagas alla inom valdistriktet mantalskrivna personer, vilka uppnått eller under kalenderåret uppnå en ålder av tjuuett år, med angivande för var och en, huruvida han äger eller saknar rösträtt i avseende å beslut å kommunalstämma eller allmän rådstuga ävensom val av kommunal- eller stadsfullmäktige och landstingsmän. Envar sådan person, om vilken upplysning ej vinnes, att han den 10 juni brister i något av vad lag stadgar såsom villkor för rösträtt i avseende å kommunala beslut och val som nyss angivits, skall antecknas i längden såsom röstberättigad, dock att i fråga om den, som först under kalenderåret uppnått eller uppnår en ålder av tjuuett år, skall anmärkas, att rösträtt ej tillkommer honom förr än efter utgången av löpande kalenderår. Där en vid kommunala beslut och val av angiven beskaffenhet röstberättigad person saknar rösträtt å kyrkostämma och vid val av kyrkofull-

mäktige på den grund, att han är främmande religionsbekännare eller anmält sig till utträde ur svenska kyrkan eller tillhör icke territoriell församling, skall om förhållandet göras anteckning i längden. Senast den 30 juni skall röstlängden vara upprättad och avsänd eller avlämnad på landet till valnämndens ordförande och i stad till magistraten, där denna ej själv verkställt upprättandet. Vad i lagen om val till riksdagen stadgas om röstlängds framläggande till granskning och om kungörelse därom, om underrättelse till person, som i längden upptagits såsom icke röstberättigad, om framställande av anmärkning mot längden och om underrättelse till den, mot vilkens rösträtt anmärkning framställts, om prövning av sådan anmärkning samt om längdens justering ävensom om klagan över valnämndens eller magistratens beslut skall äga motsvarande tillämpning beträffande den kommunala röstlängden; och skall vad i avseende å magistrat är stadgat i lagen om val till riksdagen och i kommunala vallagen i stad utan magistrat i tillämpliga delar gälla om den valnämnd, som skall finnas för sådan stad.

Lagen om val till riksdagen och kommunala vallagen innehålla härjämte vissa i sak överensstämmande stadganden i fråga om de allmänna röstlängdernas bindande verkan. Har mot röstlängd, som blivit i föreskriven ordning framlagd, anmärkning ej förekommit eller har med anledning av framställd anmärkning beslut givits och rättelse, där sådan ifrågakommer, gjorts i röstlängden, gäller sålunda, att längden länder till ovillkorlig efterrättelse, intill dess ny röstlängd på föreskrivet sätt kommit till stånd. Har på klagan, som förts i samband med besvär över valförrättning eller annan omröstning, röstlängden i någon del förklarats felaktig, skall dock, sedan beslutet vunnit laga kraft, Kungl. Maj:ts befallningshavande, ändå att felaktigheten ej föranlett omröstningens upphävande, låta i längden införa av förklaringen föranledd rättelse.

Enligt föreskrifter i lagen om val till riksdagen och kommunala vallagen har hittills gällt, att de allmänna röstlängderna skola upprättas, på landet och i stad, där magistrat ej finnes, av den tjänsteman, som verkställer debitering av utskylder till kronan, samt i annan stad av magistraten eller, där särskilda tjänstemän äro förordnade för nämnda debitering, av dessa under magistratens inseende. Med föranledande av den år 1945 beslutade uppbördsreformen ha emellertid genom lagändringar den 29 juni 1946, vilka skola träda i kraft den 1 januari 1947, berörda föreskrifter i lagen om val till riksdagen och kommunala vallagen ersatts med bestämmelser, enligt vilka de allmänna röstlängderna skola upprättas av lokal skattemyndighet. Enligt uppbördsförordningen den 31 december 1945 skall lokal skattemyndighet på landet och i stad utan magistrat ävensom i sådan stad med magistrat, som enligt förordnande av Kungl. Maj:t tillhör fögderi, utgöras av häradsskrivaren och i stad med magistrat, som icke tillhör fögderi, av kronokamreraren.

Jämlikt kungörelsen den 1 juni 1945 om upprättande av röstlängd för val till riksdagens andra kammare samt av kommunal röstlängd skola de allmänna röstlängderna, upplagda i särskilda delar enligt vad i lag stadgas, upprättas i en gemensam, i två exemplar utskriven handling. I kungörelsen anges, att det ena exemplaret av de sålunda sammanförda röstlängderna i regel bör användas vid val till riksdagens andra kammare och vid val av landstingsmän och att det andra exemplaret i regel bör användas vid fullmäktigval och vid kommunala beslut. Därest för municipalsamhälle skulle möta svårighet att för municipalstämma erhålla tillgång till något av de båda exemplaren av röstlängderna, äger samhället att på egen bekostnad förskaffa sig avskrift av röstlängderna i erforderliga delar. Röstlängderna för Stockholm skola upprättas enligt formulär, som fastställs av överståthållarämbetet, under det att röstlängderna för annan ort än Stockholm skola upprättas i enlighet med ett vid kungörelsen fogat formulär. Sistnämnda formulär innehåller 22 kolumner. Av dessa äro kol. 1—7 avsedda för angivande av de i röstlängderna upptagna personernas hemvist, yrke eller titel, namn, födelseår och kön. I kol. 8 skall anteckning ske, då hinder för rösträtt möter på den grund, att vederbörande är utlänning eller omyndig. Kol. 9, 13 och 17 äro avsedda för instreckning av manliga och kol. 10, 14 och 18 för instreckning av kvinnliga röstberättigade vid respektive andrakammarval, landstingsmannaval samt fullmäktigval och kommunala beslut. Kol. 11, 15 och 19 äro avsedda för anteckning om utövad rösträtt av manliga och kol. 12, 16 och 20 för anteckning om utövad rösträtt av kvinnliga röstberättigade vid respektive andrakammarval, landstingsmannaval och fullmäktigval. Kol. 21 är avsedd för anteckningar, som kunna vara erforderliga vid andra omröstningar än de i kol. 9—20 angivna. Kol. 22 utgör anmärkningskolumn. I fråga om den, som under kalenderåret, då längderna upprättas, uppnått eller uppnår en ålder av tjuguet år, anmärkes sålunda i kol. 22, att han först nästföljande kalenderår är röstberättigad. Därest någon saknar rösträtt å kyrkostämma och vid val av kyrkofullmäktige på den grund, att han är främmande religionsbekännare eller anmält sig till utträde ur svenska kyrkan eller tillhör icke territoriell församling, verkställs anteckning härom likaledes i kol. 22.

Föreliggande förslag.

Bestämmelser om en sammanföring av de politiska och kommunala röstlängderna meddelades första gången genom en kungörelse av den 29 januari 1921. Denna kungörelse grundade sig i huvudsak å ett av särskilda inom civildepartementet tillkallade sakkunniga (*kommunalförfattningssakkunniga*) utarbetat förslag till kungörelse angående upprättande av röstlängd för val till riksdagens andra kammare och av kommunal röstlängd m. m., enligt vilket förslag dessa röstlängder skulle sammanföras i en gemensam, i två exemplar utskriven handling.

I samband därmed att frågan om sammanförande av de politiska och kommunala röstlängderna var föremål för utredning genom de inom civildepartementet tillkallade kommunalförfattningssakkunniga, framfördes till nämnda sakkunniga ett förslag om att jämväl prästvallängden skulle sammanföras med omförmälda röstlängder. De sakkunniga, vilka den 20 januari 1920 avgåvo del I av sitt betänkande, behandlande bland annat frågan om sammanförande av de båda röstlängderna, tillbakavisade därvid berörda förslag om prästvallängdens sammanförande med de politiska och kommunala längderna såsom utförbart eller i varje fall förenat med väsentliga olägenheter.

De sakkunniga anförde till stöd för denna sin ståndpunkt huvudsakligen, att en sammanföring av prästvallängden med de politiska och kommunala röstlängderna skulle innebära, att det för dessa längder gemensamma formuläret måste utökas med ett flertal kolumner, vilka skulle komma till användning endast i de i regel med många års mellanrum inträffande fall, då församlingen hade att välja ny präst. En sådan anordning skulle komma att medföra ökning av pappers- och tryckningskostnader, varjämte den ifrågasatta utökningen av röstlängdsformuläret skulle göra detta ohanterligt och försvåra dess användning. Härtill komme, att proceduren för granskning och komplettering av prästvallängden vore en helt annan än den, som tillämpades beträffande de båda andra röstlängderna.

Vid anmälan av en till 1920 års riksdag avlåten proposition (nr 286), varigenom vissa författningsförslag huvudsakligen på kommunallagstiftningens område förelades riksdagen, blev jämväl det av kommunalförfattningssakkunniga framlagda förslaget till kungörelse angående upprättande av röstlängd för val till riksdagens andra kammare och av kommunal röstlängd m. m. föremål för omnämnande av dåvarande chefen för civildepartementet. Departementschefen uttalade i samband därmed även, att en sammanföring av prästvallängden med de politiska och kommunala längderna icke lämpligen borde äga rum, varvid departementschefen beträffande motiveringen i hithörande delar hänvisade till vad kommunalförfattningssakkunniga därutinnan anført.

Frågan om prästvallängdens sammanförande med de allmänna röstlängderna upptogs sedermera ånyo av *ärkebiskopen* i en till chefen för eklestikdepartementet ställd skrivelse den 21 december 1936, vilken skrivelse genom remiss den 21 maj 1937 överlämnades till 1936 års *uppbördskommitté* för att av denna tagas i övervägande vid fullgörande av dess uppdrag. Nämnda kommitté, vilken den 31 oktober 1938 avgav del II av sitt betänkande (stat. off. utr. 1938: 41), innefattande utredning och förslag rörande folkbokföringens ordnande och vissa därmed sammanhängande frågor, uttalade sig därvid jämväl beträffande frågan om en sammanföring av prästvallängden med de allmänna röstlängderna.

Efter att ha erinrat därom, att i sistnämnda längder instreckning för närvarande skedde i särskilda kolumner av alla dem, som ägde rösträtt (s. k.

positiv instreckning), samt framhållit, att man syntes kunna inskränka instreckningen till att avse allenast det relativa fåtal personer som icke vore röstberättigade (negativ instreckning), uttalade sålunda kommittén, att den ifrågasatta sammanföringen syntes kunna ske, om man överginge till negativ instreckning av röstlängderna, enär i sådant fall erforderligt utrymme vunnas för de kolumner, som i en sammanslagen röstlängd skulle avse prästvalet.

Frågan om sammanförande av prästvallängden med de allmänna röstlängderna har därefter ytterligare berörts i ett av *kammarkollegiet* den 1 december 1943 till Kungl. Maj:t avgivet utlåtande i ärende angående ifrågasatt förtydligande av bestämmelserna om rösträtt vid prästval med hänsyn till ordningen för prästvallängdens upprättande. Efter att ha framhållit att angivna bestämmelser icke syntes vara fullt tydliga därutinnan, huruvida prästvallängden borde upprättas i anslutning till den senast justerade kommunala röstlängden eller huruvida prästvallängden borde upprättas oberoende av den kommunala röstlängden och därvid beträffande mantalsskrivning och rösträttskvalifikationer avse förhållandena å frågodagen, anförde sålunda kammarkollegiet i berörda utlåtande bland annat följande:

För framtiden torde man ha att välja mellan att förtydliga bestämmelserna i prästvalslagen och prästvalsstadgan så, att det av dem framgår, att vallängden skall upprättas efter vid frågodagen rådande förhållanden även beträffande mantalsskrivningen eller också avskaffa den särskilda vallängden och låta röstningen vid prästval ske efter den kommunala röstlängden.

För det förra förfarandet talar att rösträtten vid prästval icke tidigare varit anknuten till de kommunala valen, prästvalens relativt stora betydelse och sparsamma förekomst. För den särskilda vallängden talar ock att prästvalen i motsats till de kommunala valen, som äga rum efter röstlängdens justering, kunna förekomma under vilken tid som helst på året. Användes däremot den kommunala röstlängden, kunna åtskilliga, materiellt sett röstberättigade bli uteslutna från rösträtt vid valet.

Bortser man härifrån, skulle det helt visst innebära minskat arbete och förenkling av valförfarandet, om senast justerade kommunala röstlängd finge användas.

Såsom framgår av förut anförda yttrande av 1936 års uppborrdskommitté, förutsätter ett sammanförande av prästvallängden med de allmänna röstlängderna vissa ändringar i nu gällande bestämmelser i fråga om instreckning i sistnämnda längder. Framställning om en reformering av de nuvarande bestämmelserna i angivna hänseende har även gjorts av *föreningen Sveriges städers kronouppbördstjänstemän* i en till chefen för justitiedepartementet ställd skrivelse den 14 november 1945, i vilken skrivelse föreningen anhängit, bland annat, att instreckning av röstberättigade i samband med upprättandet av de allmänna röstlängderna måtte slopas. Med anledning av berörda framställning upprättades därefter *en promemoria inom justitiedepartementet* angående ändringar av formuläret till röstlängd, i vilken promemoria anfördes, bland annat:

S. k. positiv instreckning, utvisande att vederbörande vore röstberättigad, syntes numera icke vara erforderlig utan borde slopas, eftersom den medförde avsevärt arbete. Någon negativ instreckning i egentlig mening skedde icke för närvarande, utan rösträttshindrets beskaffenhet angåves i särskild kolumn. Att vid sidan av det angivna rösträttshindret verkställa instreckning för dem som saknade rösträtt syntes icke vara erforderligt. Det kunde emellertid ifrågasättas, huruvida icke i anmärkningskolumnen nu förekommande anteckningar om att rösträtt finge utövas först under nästföljande år eller att rösträtt ej föreläge vid kyrkliga val borde överflyttas till kolumnen för rösträttshinder. Därigenom skulle större säkerhet ernås vid undersökning om en person vore berättigad att rösta. Anmärkningskolumnen borde bibehållas för, bland annat, anteckning om beslutade ändringar i röstlängden.

I ett därefter av *statistiska centralbyrån* den 14 januari 1946 till chefen för justitiedepartementet avgivet yttrande över omförmälda framställning från föreningen Sveriges städers kronouppbördstjänstemän jämte den i anledning därav upprättade promemorian förklarade sig statistiska centralbyrån icke ha något att erinra mot att de kolumner i röstlängden uteslötes, som hittills begagnats för s. k. positiv instreckning beträffande rösträtten, eller kol. 9, 10, 13, 14, 17 och 18, samt att i anmärkningskolumnen nu förekommande anteckningar om att rösträtt finge utövas först under nästföljande år och att rösträtt ej föreläge vid kyrkliga val överflyttades till kolumnen för rösträttshinder, varjämte statistiska centralbyrån uttalade, att därest ifrågavarande överflyttningar komme till stånd, någon särskild kolumn för instreckning av rösträttshinder icke borde införas i röstlängdsformuläret, enär detta endast skulle vara ägnat att föranleda till misstag, då det gällde att vid valförrättning avgöra om rösträtt föreläge eller icke.

Sedan i andra yttranden över förenämnda framställning från föreningen Sveriges städers kronouppbördstjänstemän dels *överståthållarämbetet* framhållit önskvärdheten av att jämväl formuläret till prästvallängd ändrades och dels *länsstyrelsen i Västernorrlands län* ifrågasatt, huruvida icke sådana ändringar i gällande bestämmelser borde genomföras, att de allmänna röstlängderna bleve så upprättade att de kunde användas också vid prästval, har frågan om en sammanföring av prästvallängden med de allmänna röstlängderna upptagits till förnyat övervägande, varvid uppmärksammats att, jämte det förut angivna kolumner i de allmänna röstlängderna borde uteslutas, även vissa av de nuvarande kolumnerna i prästvallängden borde utgå.

I fråga om berörda ändringar med avseende å de allmänna röstlängderna och prästvallängden ävensom beträffande de ändringar i bestämmelserna å förevarande område, som i övrigt måste anses erforderliga för ett sammanförande av prästvallängden med de allmänna röstlängderna, anfördes i *den inom eklelesiastikdepartementet upprättade promemorian* följande:

Vad de allmänna röstlängderna beträffar, är det avsett, att de nuvarande, för instreckning av röstberättigade avsedda kol. 9, 10, 13, 14, 17 och 18

skola utgå, och vad angår prästvallängden är det avsett, att de nuvarande, för instreckning av röstberättigade, för anteckning om avlämnade fullmakter och för hänvisningar till frågodagsprotokollet avsedda kol. 6, 8, 9 och 11 likaledes skola utgå. Det torde vara uppenbart, att genom dessa utslutningar erforderligt utrymme kommer att vinnas för de kolumner, som i ett för de allmänna röstlängderna och prästvallängden gemensamt röstlängdsformulär skulle avse frågodagsförrättningar och prästval. Det är även avsett, att kolumnerna för frågodagsförrättningar och prästval skola erhålla sådan bredd, att de jämväl skola kunna användas vid flera prästval under samma år. För sådant fall skulle nämligen utrymme finnas att anteckna utövad rösträtt vid det första valet med siffran 1, vid det andra valet med siffran 2 o. s. v. På detta sätt har tidigare förfarits, då i Stockholm flera rådmansval ägt rum under samma år.

För ett sammanförande av prästvallängden med de allmänna röstlängderna erfordras självfallet, att bestämmelserna rörande prästvallängdens upprättande och justering bringas till huvudsaklig överensstämmelse med de föreskrifter, som i angivna hänseenden gälla beträffande de båda andra röstlängderna. Då ett sådant sammanförande syntes innebära betydande praktiska fördelar och de tekniska svårigheter, vilka tidigare ansetts vara förenade med en dylik anordning, numera äro avsedda att undanröjas, ha i förslaget till lag angående vissa ändringar i prästvalslagen de nuvarande bestämmelserna i 27 § rörande vallängd vid prästval ersatts med föreskrifter, som nära ansluta sig till de bestämmelser, kommunala vallagen innehåller beträffande röstlängd för kommunalval och kommunala beslut.

De bestämmelser, prästvalsstadgan innehåller rörande vallängd vid prästval, ha av Kungl. Maj:t meddelats med stöd av stadgandet i 33 § prästvalslagen, enligt vilket stadgande Kungl. Maj:t äger meddela de bestämmelser, som utöver vad i prästvalslagen föreskrivits erfordras i avseende å provpredikanter missiverande, frågodagsförrättning och val. Därest prästvallängden sammanföres med de allmänna röstlängderna, torde erforderliga administrativa föreskrifter rörande vallängd för prästval lämpligen böra meddelas i en för såväl de allmänna röstlängderna som prästvallängden gemensam kungörelse om upprättande av röstlängd för val till riksdagens andra kammare samt av kommunal röstlängd och prästvallängd.

Med avseende å den i förslaget till lag angående vissa ändringar i prästvalslagen upptagna bestämmelsen i 27 § 1 mom., att prästvallängd skall upprättas för varje församling, anfördes i promemorian:

I nuvarande 7 § 1 mom. prästvalsstadgan föreskrives, att prästvallängden skall vara så uppjord, att möjlighet finnes till längdens fördelning, om frågodagsförrättning eller val skall äga rum å skilda avdelningar i samma lokal eller i två eller flera lokaler. Därest prästvallängden sammanföres med de allmänna röstlängderna, torde någon dylik bestämmelse icke vara erforderlig, då med hänsyn till den långt gående distriktsindelningen vid de allmänna valen möjlighet alltid torde finnas till en lämplig uppdelning av vallängden även vid prästvalen.

Såsom en följd av den föreslagna nya ordningen för prästvallängdens upprättande och justering har i förslaget till lag angående vissa ändringar i prästvalslagen angivits, att nuvarande 36 §, vari meddelas viss bestämmelse beträffande klagan över beslut av valförrättare eller biträdande valförrät-

tare i fråga om anmärkning mot vallängden, skall upphöra att gälla, varjämte i samband med det ifrågasatta införandet i 27 § av nya bestämmelser rörande vallängd vid prästval vissa ändringar ansetts böra vidtagas även med avseende å 13 § 2 mom. och 26 §.

Beträffande de föreslagna ändringarna i 13 § 2 mom. anfördes i promemorian:

Enligt 13 § 2 mom. prästvalslagen skall vid ofullständigt förslag till komministerstjänst domkapitlet låta inför kyrkostämmans ordförande höra församlingen, huruvida den åtnöjes med det ofullständiga förslaget. Begäres i sådan fråga omröstning, skall den verkställas enligt röstlängd, som för ändamålet upprättas och inför kyrkostämmans ordförande justeras; och skola därvid stadgandena i 26 och 27 §§ i tillämpliga delar lända till efterrättelse. Stadgandet att omröstning skall verkställas enligt särskild för ändamålet upprättad och justerad röstlängd, vilket stadgande utan ändring upptagits från den förut gällande prästvalslagen av den 9 december 1910, har tillkommit av den anledningen, att det med hänsyn till de olikheter, som tidigare förefunnos mellan rösträtten vid prästval och rösträtten å kyrkostämma, ansetts oegentligt att vid en i berörda fråga företagen omröstning, som stundom motsvarar ett prästval, begagna kyrkostämmans röstlängd. Då emellertid numera rösträtten vid prästval icke skiljer sig från rösträtten å kyrkostämma i annan mån än såvitt angår reglerna om fullmaktsröstning samt hinder följaktligen icke vidare föreligger att låta omröstning, varom här är fråga, verkställas enligt den kommunala röstlängden har i förslaget till lag om vissa ändringar i prästvalslagen stadgandet i 13 § 2 mom., att omröstningen skall verkställas enligt särskild röstlängd, uteslutits, varjämte hänvisningen till 26 och 27 §§ ersatts med en hänvisning till bestämmelserna om fullmaktsröstning i 26 § 2 mom., motsvarande nuvarande 3 mom. i 26 §. I samband därmed har stadgandets avfattning jämkats i sådan riktning, att därav tydligare än med nuvarande avfattning framgår, att församlingens yttrande rörande det ofullständiga förslaget skall inhämtas å kyrkostämma.

Med avseende å 26 § anfördes i promemorian:

I 26 § stadgas dels i 1 mom., att rösträtt vid prästval tillkommer envar, som inom församlingen äger att deltaga i kyrkostämmans överläggningar och beslut, och dels i 2 mom. att medlem av icke territoriell församling ej äger rösträtt vid prästval inom territoriell församling. Sistnämnda stadgande, som utan ändring upptagits från 1910 års prästvalslag, har tillkommit av den anledningen, att det tidigare icke förelåg något hinder för medlem av icke territoriell församling att utöva rösträtt å kyrkostämma inom territoriell församling. Då emellertid numera enligt 9 § lagen den 6 juni 1930 om församlingsstyrelse den som är medlem av icke territoriell församling ej äger rösträtt å kyrkostämma i annan församling, har det nuvarande stadgandet i 26 § 2 mom. prästvalslagen såsom oegentligt och ägnat att leda till missförstånd ansetts böra utgå, i anledning varav jämväl en omnumrering av nuvarande 3 och 4 mom. i 26 § blivit erforderlig.

I förslaget till lag angående vissa ändringar i prästvalslagen har vidare ifrågasatts ändrad lydelse av 23 § 1 och 2 mom., 25 §, 28 § 1 mom., 31 §

1—3 mom. och 34 § 1 mom. ävensom angivits, att 24 § skall upphöra att gälla. Med avseende å de sålunda föreslagna ändringarna i prästvalslagen anfördes i promemorian:

Enligt 23 § 1 och 2 mom. prästvalslagen skall före varje prästval hållas frågodag för valets beredning, och skall söndagen efter sista provdagen vara frågodag. Å frågodagen skall enligt 9 § prästvalsstadgan valförrättaren tillspörja församlingen, om jäv mot honom är att anföras, om domkapitlets och valförrättarens kungörelser blivit behörigen upplästa, om provpredikanterna fullgjort dem förelagda prov, så ock om något är att anmärka mot de föreslagna eller de av dem avlagda proven eller annars mot valets företagande. Yppas på frågodag mot valförrättaren eller mot sådan biträdande valförrättare, som avses i 22 § 3 mom. prästvalslagen, jäv, som valförrättaren eller biträdande valförrättaren finner lagligt, skall enligt 24 § prästvalslagen förrättningen uppskjutas till dess domkapitlet förordnat om ny frågodag och annan valförrättare eller biträdande valförrättare. Befinnes på frågodag, att provdagarna ej blivit behörigen kungjorda, eller att förelagt prov icke fullgjorts, eller att föreslagen präst avlidit eller blivit obehörig till förslaget, skall enligt 25 § 1 mom. prästvalslagen frågodagsförrättningen likaledes uppskjutas, och skall det ankomma på domkapitlet att vidtaga den åtgärd, som med prästvalslagen överensstämmer. Har frågodagssammanträdet icke blivit vederbörligen kungjort, skall enligt 25 § 2 mom. prästvalslagen valförrättaren utsätta ny frågodag till annan söndag. Därest intet sådant hinder, som avses i 24 och 25 §§ prästvalslagen, yppats för fortsättning av frågodagsförrättningen, skall enligt 10 § 1 mom. prästvalsstadgan företagas justering av vallängden. Är det fråga om val till kyrkoherdetjänst, är församlingen därjämte enligt 28 § 1 mom. prästvalslagen berättigad att vid frågodagsförrättningen kalla fjärde provpredikant. Enligt 31 § 1 mom. prästvalslagen skall prästval efter pålysning hållas å fjortonde dagen efter frågodag eller, där frågodagsförrättning icke ägt rum efter sista provdagen, å fjortonde dagen efter sistnämnda dag. Befinnes på valdagen, att valet ej blivit behörigen utlyst, skall enligt 31 § 2 mom. prästvalslagen valförrättaren utsätta ny valdag till annan söndag. Har frågodagsförrättning ej hållits efter sista provdagen och befinnes å valdagen, att provdag, som infallit efter frågodagen, ej blivit behörigen kungjord eller att provet icke fullgjorts, skall enligt 31 § 3 mom. prästvalslagen valförrättningen uppskjutas, och skall det ankomma på domkapitlet att vidtaga den åtgärd, som med prästvalslagen överensstämmer.

Därest prästvallängden kommer att upprättas och justeras i samma ordning som de allmänna röstlängderna samt någon justering av vallängden följaktligen icke kommer att äga rum på frågodagen, skulle vid samtliga komministersval icke komma att återstå några andra ärenden att behandla å frågodagen än de angelägenheter, som avses i 24 och 25 §§ prästvals-lagen.

Vad angår frågan om jäv mot valförrättaren eller mot sådan biträdande valförrättare, som avses i 22 § 3 mom. prästvalslagen, så synes det icke nödigt, att församlingen höres rörande denna fråga. Den, som blivit förordnad till valförrättare eller biträdande valförrättare, skall naturligtvis, om han är jävig, vilket han bör veta själv, genast draga försorg därom, att bestyret överflyttas å annan valförrättare eller biträdande valförrättare, såsom ock föreskrives i 2 § 4 och 6 mom. prästvalsstadgan. Vidare synes det

böra åligga vederbörande pastor att, då kungörelse om provdag, frågodag — som med hänsyn till behovet av en förrättning för omröstning om fjärde provpredikant icke torde böra avskaffas vid val till kyrkoherdetjänst — eller valdag av någon anledning icke blir uppläst i kyrkan i behörig tid eller utsatt prov ej avlägges, ofördröjligen underrätta valförrättaren därom. Då denne av sådan anledning eller på grund därav, att föreslagen präst avlidit eller blivit obehörig till förslaget, finner hinder möta mot företagande av frågodagsförrättning eller val å bestämd dag, torde han böra genast på lämpligaste sätt avlysa förrättningen, så att de röstägande icke behöva infinna sig förgäves.

Med hänsyn till vad sålunda anförts torde frågodagen kunna avskaffas, såvitt angår komministersval. Såsom nyss antytts, bör den däremot vid val till kyrkoherdetjänst bibehållas för beredande av tillfälle till omröstning om fjärde provpredikant. Ehuru förrättningen vid sådant förhållande icke kommer att i samma mån som hittills motsvara benämningen frågodag, torde den likväl av praktiska skäl böra bibehålla denna hävdvunna benämning.

För genomförande av nu antydda ändringar med avseende å frågodagen erfordras:

att nuvarande 23 § 2 mom. och 24 § uteslutas;

att första punkten i 23 § 1 mom. ersättes med stadganden om rätt vid kyrkoherdeval för församlingen att å frågodag kalla fjärde provpredikant och om tiden, då frågodagsförrättningen skall hållas;

att — för undvikande av omnumrering av 3—5 mom. i 23 § — nuvarande andra punkten i 23 § 1 mom. betecknas såsom 23 § 2 mom.;

att bestämmelserna i 25 § underkastas viss jämkning ävensom att — till vinnande av överensstämmelse med motsvarande föreskrifter i 31 § 2 och 3 mom. — ordningsföljden mellan de två momenten i 25 § omkastas;

att ur nuvarande 28 § 1 mom. uteslutes vad där stadgas om rätt för församling att kalla fjärde provpredikant;

att i 31 § 1 mom. bestämmas olika tider för kyrkoherdeval och för annat prästval; samt

att i 31 § 2 och 3 mom. vidtagas vissa jämkningar, varvid i 3 mom. bör angivas, att de omständigheter, som enligt 25 § 2 mom. vid kyrkoherdeval utgöra hinder för hållande av frågodagsförrättning, vid annat prästval utgöra hinder för själva valet. Dessa omständigheter äro, att provdagarna ej blivit behörigen kungjorda, att förelagt prov ej avlagts och att föreslagen präst avlidit eller blivit obehörig till förslaget. Vid kyrkoherdeval kan provdag komma att äga rum efter frågodagsförrättningen såväl av den anledningen, att fjärde provpredikant kallats och uppförts på förslaget, som i följd därav att präst uppförts på förslaget i stället för annan präst, som avlidit eller eljest avgått. Om sådan provdag icke blivit behörigen kungjord eller prov, som å densamma skolat avläggas, ej blivit fullgjort, bör, såsom nyss anmärkts, valförrättaren efter erhållen upplysning därom genast avlysa valet. Detsamma gäller, om till valförrättarens kännedom kommer, att präst, som kvarstår å förslaget, avlidit eller blivit obehörig.

I förslaget till lag angående vissa ändringar i prästvalslagen ha upptagits de ändringar, som nu angivits såsom erforderliga till följd av frågodagens avskaffande vid komministersval, i samband varmed en mindre formell jämkning även ansetts böra vidtagas i 34 § 1 mom. prästvalslagen.

De myndigheter och sammanslutningar, vilka yttrat sig över det inom ecklesiastikdepartementet upprättade förslaget till lag angående vissa ändringar i prästvalsagen, ha därvid i allmänhet tillstyrkt en sammanföring av prästvallängden med de allmänna röstlängderna. Endast i två av de avgivna yttrandena har en annan mening kommit till uttryck. Sålunda har domkapitlet i Lund, som utgått ifrån att för en dylik sammanföring erfordrades att den sammanförda röstlängden utskreves i tre exemplar, uttalat att det med hänsyn till prästvalens förhållandevis sparsamma förekomst syntes innebära onödiga kostnader att varje år för varje församling upplägga ett för prästval avsett tredje exemplar av röstlängden och att utöka alla tre exemplaren av röstlängden med kolumner, som endast sällan komme till användning. I ett av länsstyrelsen i Örebro län överlämnat yttrande från en härads-skrivare i nämnda län har därjämte uttalats, att det icke vore tillfredsställande att, om prästval ägde rum å sådan tid på året, då ny justerad mantalslängd föreläge men allmän röstlängd ännu ej upprättats, den under nästföregående år upprättade röstlängden skulle läggas till grund för prästvallängden, utan att det vore riktigare, att prästvallängden upprättades oberoende av de allmänna röstlängderna, samt att prästvallängden därför icke borde sammanföras med dessa längder.

Åtskilliga av de myndigheter, vilka tillstyrkt förslaget om en sammanföring av prästvallängden med de allmänna röstlängderna, ha inskränkt sig till att i korthet uttala sin anslutning till berörda förslag. Flera av de tillstyrkande yttrandena innehålla emellertid också mer eller mindre utförliga uttalanden i anledning av de föreslagna nya bestämmelserna å förevarande område.

Domkapitlet i Uppsala anför sålunda i sitt utlåtande: Domkapitlet finner det välmotiverat, att prästvallängden sammanföres med de allmänna röstlängderna. En sådan sammanföring måste ur flera synpunkter anses rationell. Frågodagsförrättningarna vid komministersval, vilka förrättningar med nu gällande bestämmelser huvudsakligen motiveras av behovet att få vallängden justerad, bli med föreslagen ordning överflödiga, varigenom valproceduren kan förenklas och påskyndas.

Domkapitlet i Västerås framhåller, att det nuvarande systemet med särskilda prästvallängder innebure ett stort slöseri med såväl arbetskraft som materiel, samt tillstyrker livligt de föreslagna lagändringarna, varigenom de särskilda prästvallängderna komme att avskaffas.

Domkapitlet i Härnösand tillstyrker den ifrågasatta sammanföringen av prästvallängden med de allmänna röstlängderna under framhållande, att fördelarna med en dylik reform vore ur alla synpunkter så uppenbara, att den enbart måste hälsas med tillfredsställelse.

Länsstyrelsen i Malmöhus län erinrar om att det vore förutsatt, att såväl prästvallängder som allmänna röstlängder framdeles skulle upprättas med hjälp av länsstyrelsernas tryckande register, samt framhåller att ett sammanförande av prästvallängder med allmänna röstlängder otvivelaktigt inne-

bure en ej obetydlig arbetsbesparing för länsstyrelserna, då prästvallängder i annat fall måste tryckas separat och förmodligen ofta vid tidpunkter, då de tryckande registren vore hårt anlitade för andra uppgifter, t. ex. tryckning av mantalslängder och röstlängder.

Kammarkollegiet förklarar sig icke ha något att erinra mot ett sammanförande av prästvallängden med de allmänna röstlängderna, enär ett dylikt sammanförande skulle förenkla valförfarandet samt vara kostnadsbesparande.

Statistiska centralbyrån förklarar sig icke ha något att erinra mot förslaget om en sammanföring av prästvallängden med de allmänna röstlängderna samt anför vidare: Det vore avsett, att tryckning av de allmänna röstlängderna skulle ske med tillhjälp av de tryckande register över fysiska personer, vilka iordningställts vid länsstyrelsernas folkbokföringsavdelningar såsom ett led i förberedelserna för folkbokföringens omorganisation, varvid helt nytt formulär till dessa längder måste fastställas. De nya röstlängderna vore avsedda att framställas med adressmaskintryck, och syntes statistiska centralbyrån därvid böra i någon form beredas tillfälle att medverka till röstlängdsformulärets utformning, såvitt det gällde dess avpassande för adressmaskintryck.

Styrelsen för Sveriges häradsarkivarförening anför att styrelsen, som tidigare vid olika tillfällen förordat den ifrågasatta sammanföringen av prästvallängden med de allmänna röstlängderna, funne de nu föreslagna författningsändringarna så mycket mera angelägna, som de redan av folkbokföringsreformen måste anses direkt påkallade.

Föredraganden.

Ett sammanförande av prästvallängden med de allmänna röstlängderna kan ur praktisk synpunkt sägas innebära, att de allmänna röstlängderna erhålla sådan uppställning, att de kunna användas även vid prästval. Såsom jag i det föregående erinrat, framfördes redan av 1904 års riksdag ett förslag om lagändring i syfte, att de för kyrkostämmorna granskade röstlängderna skulle kunna nyttjas vid prästvalen. Detta förslag blev föremål för behandling av 1907 års prästvalskommitté, vilka emellertid med hänsyn till de olikheter, som då i vissa avseenden förelågo och även, enligt av kommittéerade ifrågasatt ändrad lagstiftning komme att föreligga mellan rösträtten vid prästval och rösträtten å kyrkostämma, ansågo att förslaget icke kunde genomföras. Ehuru sedermera rösträtten vid prästval bragts att sammanfalla med rösträtten å kyrkostämma, har ett sammanförande av prästvallängden med de allmänna röstlängderna mött hinder därutinnan, att till följd av det stora antalet kolumner i sistnämnda längder utrymme ej funnits för ytterligare, för frågodagsförrättningar och prästval erforderliga kolumner. Av de i de allmänna röstlängderna förekommande kolumnerna äro icke mindre än sex avsedda för instreckning av röstberättigade. Dylik s. k. positiv instreckning har föreskrivits i anledning därav, att rösträttsvillkoren tidigare ej voro lika vid alla val. Sedan emellertid rösträttsvillkoren numera blivit desamma vid alla val med vissa undantag beträffande kyrkostämma

och val av kyrkofullmäktige samt positiv instreckning vid sådant förhållande icke längre kan anses vara av behovet påkallad, har möjlighet beretts att ur de allmänna röstlängderna utesluta de sex kolumner, vilka för närvarande äro avsedda för instreckning av röstberättigade. Därest så sker och om tillika, på sätt närmare angivits i den inom ecklesiastikdepartementet upprättade promemorian, vissa av de nuvarande kolumnerna i prästvallängden uteslutas, föreligger icke vidare ur teknisk synpunkt något hinder mot ett sammanförande av prästvallängden med de allmänna röstlängderna.

Förslaget om en sammanföring av prästvallängden med de allmänna röstlängderna har, såsom framgår av den redogörelse jag nyss lämnat rörande de härutinnan avgivna yttrandena, ur principiell synpunkt rönt gensägelse allenast i ett yttrande, vari uttalats, att det icke vore tillfredsställande att, om prästval ägde rum å sådan tid på året, då ny justerad mantalslängd förelåge men allmän röstlängd ännu ej upprättats, den under nästföregående år upprättade röstlängden skulle läggas till grund för prästvallängden, utan att det vore riktigare, att prästvallängden upprättades oberoende av de allmänna röstlängderna. I berörda yttrande förutsattes, att enligt nu gällande bestämmelser prästvallängden icke skall upprättas i ovillkorlig anslutning till den senast justerade kommunala röstlängden utan att avvikelser från denna må kunna äga rum vid prästvallängdens upprättande. På sätt jag i det föregående erinrat, har emellertid i ett av kyrkolagsutskottet vid 1934 års kyrkomöte avgivet betänkande en rakt motsatt uppfattning kommit till uttryck. Efter det utskottet omnämnt, att enligt vad utskottet inhämtat en del befattningshavare vid upprättande i början av ett kalenderår av prästvallängd icke medtog personer, som funnes upptagna i röstlängd men enligt vad senare upprättad mantalslängd utvisade avflyttat från församlingen, men å andra sidan i stället i vallängden upptog nyinflyttade personer, som ännu icke införts i kommunens röstlängd, uttalade utskottet sålunda, att det av prästvalslagen syntes klart framgå, att ett sådant förfarande icke vore riktigt. Utskottet syftade härvid säkerligen på att enligt 26 § 1 mom. prästvalslagen rösträtt vid prästval tillkommer envar, som inom församlingen äger att delta i kyrkostämmans överläggningar och beslut, och att rösträtt å kyrkostämma numera anknytes till det förhållandet, att vederbörande är antecknad såsom röstberättigad i kommunens röstlängd, vilken äger bindande verkan. Den av mig förut omnämnda, av 1907 års prästvalskommitté föreslagna bestämmelsen, att därest efter frågodagen ny röstlängd för kyrkostämma trätt i tillämpning, ny vallängd för prästvalet skulle upprättas, vilken bestämmelse endast av vissa lämplighetsskäl kom att ersättas med ett stadgande av annat innehåll, häntyder också på att den kommunala röstlängden ansetts böra vara normerande för prästvallängden. Men även om det kunde anses vara förenligt med nu gällande bestämmelser att upprätta vallängd för prästval oberoende av den kommunala röstlängden, läser åtminstone i större församlingar ett så-

dant förfarande av praktiska skäl icke kunna tillämpas. Vallängd för prästval upprättas därför också numera regelmässigt på sådant sätt, att den, bortsett från de skiljaktigheter som betingas av olikheter med avseende å kolumnindelningen, endast utgör en direkt avskrift av den senast justerade kommunala röstlängden. Att utvecklingen kommit att gå därhän, torde jämväl kunna sägas utgöra ett bärande skäl för att nu, då ur teknisk synpunkt möjlighet därtill föreligger, taga steget fullt ut och låta de allmänna röstlängderna erhålla sådan uppställning, att de kunna användas även vid prästval. Med hänsyn vidare till de avsevärda praktiska fördelar och den icke obetydliga kostnadsbesparing, som ett sammanförande av prästvallängden med de allmänna röstlängderna komme att medföra, är jag ock av den uppfattningen, att en dylik reform nu bör komma till stånd.

Såsom framhållits i den inom ecklesiastikdepartementet upprättade promemorian erfordras för ett sammanförande av prästvallängden med de allmänna röstlängderna, att bestämmelserna rörande prästvallängdens upprättande och justering bringas till huvudsaklig överensstämmelse med de föreskrifter, som i angivna hänseenden gälla beträffande de båda andra röstlängderna. Med avseende å de bestämmelser, som i förslaget till lag angående vissa ändringar i prästvalslagen i sådant syfte upptagits i 27 §, har föreningen Sveriges städers kronouppbördstjänstemän anmärkt, att då det vore avsett, att i röstlängden för närvarande upptagna kolumner för instreckning av röstberättigade skulle bortfalla, ifrågavarande bestämmelser syntes böra redigeras på sådant sätt, att därav klart framginge, att särskild anteckning av röstberättigade icke vore nödvändig. Emellertid lärer i prästvalslagen i förevarande hänseende endast böra stadgas, att i vallängden skall angivas, huruvida däri upptagna personer äga eller sakna rösträtt, under det att närmare föreskrifter om huru detta skall ske lämpligen torde böra meddelas i administrativ ordning. Därest prästvallängden sammanföres med de allmänna röstlängderna torde, på sätt i promemorian framhållits, erforderliga administrativa föreskrifter rörande vallängd för prästval böra meddelas i en för såväl de allmänna röstlängderna som prästvallängden gemensam kungörelse om upprättande av röstlängd för val till riksdagens andra kammare samt av kommunal röstlängd och prästvallängd. Genom en dylik kungörelse komme då att fastställas ett för de allmänna röstlängderna och prästvallängden gemensamt formulär, som icke skulle innehålla några kolumner för positiv instreckning. I stället skulle ett angivande av vilka i längden upptagna personer som vore röstberättigade lämpligen kunna ske på sådant sätt, att i omedelbar anslutning till överskriften till den för anteckning om hinder för rösträtt avsedda kolumnen upptoges en förklarande anmärkning av innebörd, att den för vilken hinder icke antecknats vore röstberättigad. I denna kolumn för anteckning om hinder för rösträtt komme med avseende å den som vore främmande religionsbekännare eller anmält sig till utträde ur svenska kyrkan eller tillhörde icke territoriell församling

att antecknas, att han ej ägde rösträtt å kyrkostämma, vid val av kyrkofullmäktige och vid prästval.

För en sammanföring av prästvallängden med de allmänna röstlängderna läser det icke, såsom en av myndigheterna antagit, vara erforderligt, att den sammanförda längden utskrivs i tre exemplar, utan synes det vara tillräckligt att den — i likhet med vad nu är förhållandet beträffande de allmänna röstlängderna — utskrivs i två exemplar. Av dessa torde såsom hittills det ena exemplaret i regel böra användas vid val till riksdagens andra kammare och vid val av landstingsmän samt vid behov tillhandahållas på landet av valnämndens ordförande och i stad av magistraten eller valnämnden, under det att det andra exemplaret i regel läser böra användas vid fullmäktigval och vid kommunala beslut ävensom vid prästval och vid omröstningar om kallande av fjärde provpredikant samt vid behov tillhandahållas på landet av kommunalstämmans ordförande och i stad av magistraten eller valnämnden.

I ett av överståthållarämbetet överlämnat yttrande från mantalsintendenten vid skatteverket i Stockholm har föreslagits, att i prästvalslagen skulle införas en bestämmelse av innebörd, att dag för frågodagsförrättning eller val icke finge sammanfalla med dag, då allmänna val ägde rum, och icke heller infalla under en tidsperiod av tre veckor före allmänna val, enär vallängden då användes för utfärdande av röstlängdsutdrag. En dylik bestämmelse synes mig dock icke vara erforderlig. Enligt prästvalslagen är tiden för frågodagsförrättning och val beroende av tiden för provdagarna. Dessa skola enligt föreskrift i 3 § 1 mom. prästvalsstadgan av domkapitlet så utsättas, att första provdagen ej infaller senare än femte söndagen efter det förslaget vunnit laga kraft eller, om besvär över förslaget anförts, under rättelse kommit domkapitlet till handa, att dessa besvär blivit slutligen avgjorda. Där förhållandena det påkalla, må provdagarna dock även av domkapitlet så utsättas, att första provdagen infaller senare än nu angivits. Med tillämpning av berörda bestämmelser torde domkapitlet ha möjlighet att vid provdagarnas utsättande tillse, att frågodag eller valdag icke kommer att infalla å sådan tid, att svårighet uppkommer att erhålla tillgång till något av de två exemplaren av vallängden, och läser man kunna taga för givet, att domkapitlet även utan särskild föreskrift därom skola låta sig angeläget vara att utnyttja denna möjlighet. Då det emellertid kan tänkas, att hinder i nu berörda hänseende i något fall kan uppkomma, torde i administrativ ordning böra föreskrivas, att därest för församling skulle möta svårighet att för prästval eller för omröstning om kallande av fjärde provpredikant erhålla tillgång till något av de båda exemplaren av vallängden, församlingen skall äga att på egen bekostnad förskaffa sig avskrift av vallängden. Såsom jag i det föregående erinrat, har i den nuvarande kungörelsen av den 1 juni 1945 om upprättande av röstlängd för val till riksdagens andra kammare samt av kommunal röstlängd en bestämmelse i dylik rikt-

ning meddelats för det fall, att för municipalsamhälle skulle möta svårighet att för municipalstämma erhålla tillgång till något av de båda exemplaren av röstlängderna. Därest en sådan bestämmelse nu meddelas jämväl för det fall, att för församling skulle möta svårighet att för prästval eller för omröstning om kallande av fjärde provpredikant erhålla tillgång till något av de båda exemplaren av vallängden, anser jag även, i motsats till den mening varåt några myndigheter givit uttryck, någon saklig ändring icke vara erforderlig med avseende å de nuvarande bestämmelserna i prästvalsstadgan om skyldighet för valförrättaren att efter valets slut eller, i visst fall, efter det frågodagsförrättning ägt rum insända vallängden till domkapitlet. Däremot torde, på sätt en myndighet anmärkt, dessa bestämmelser böra kompletteras med föreskrifter därom att, sedan valet eller frågodagsförrättningen vunnit laga kraft eller däröver anförda besvär blivit avgjorda, den till domkapitlet insända vallängden skall återställas till vederbörande.

Därest prästvallängden sammanföres med de allmänna röstlängderna torde, på sätt i promemorian framhållits, frågodagen kunna avskaffas beträffande val till komministerstjänst. De i anledning därav föreslagna ändringarna i prästvalslagen ha i de avgivna yttrandena icke rönt gensägelse i vidare mån än såvitt angår det ifrågasatta upphävandet av 24 §, vari stadgas, att därest på frågodag mot valförrättaren eller mot sådan biträdande valförrättare, som avses i 22 § 3 mom. prästvalslagen, yppas jäv, som valförrättaren eller biträdande valförrättaren finner lagligt, förrättningen skall uppskjutas till dess domkapitlet förordnat om ny frågodag och annan valförrättare eller biträdande valförrättare. Beträffande detta lagrum har sålunda i ett yttrande anmärkts, att behov av bestämmelser i förevarande hänseende fortfarande kunde föreligga för det fall att valförrättaren icke före valet uppmärksammat, att jäv föreligger, utan anmärkning därom framställes vid valförrättning av röstberättigad och anmärkningen finnes befogad. Att jäv mot valförrättare eller biträdande valförrättare yppas först vid frågodagsförrättning eller vid valförrättning torde emellertid ytterst sällan behöva inträffa. Enligt 2 § 4 mom. prästvalsstadgan skall sålunda valförrättaren, därest han vet, att jäv är mot honom att handlägga valet, ofördröjligen underrätta domkapitlet därom så ock den för valförrättaren förordnade suppleanten, vilken det i sådant fall åligger att intaga valförrättarens ställe, varjämte, därest för suppleant, som erhållit sådan underrättelse, laga hinder inträffar så nära frågodag eller valdag, att annan valförrättare dessförinnan ej kan hinna utses av domkapitlet, suppleanten skall avlysa förrättningen och ofördröjligen underrätta domkapitlet därom. Beträffande biträdande valförrättare, som avses i 22 § 3 mom. prästvalslagen, ha motsvarande bestämmelser meddelats i 2 § 6 mom. prästvalsstadgan. Med hänsyn till nu omförmälda bestämmelser i 2 § 4 och 6 mom. prästvalsstadgan har jag ansett betänklighet icke möta mot det i promemorian framförda förslaget om upphävande av 24 § prästvalslagen.

I 34 § 1 mom. prästvalslagen stadgas, att besvär över frågodagsförrättning, då fråga är om tillsättande av kyrkoherdetjänst och särskild valförrättning jämlikt stadgandet i 13 § 2 mom. ej tarvas, må anföras allenast av röstägande och att besvären skola ingivas till domkapitlet sist före klockan tolv å tjugonde dagen efter frågodagen eller, i de särskilda fall då fråga om kallande av provpredikant jämlikt 28 § 3 eller 4 mom. förfallit, inom samma tid efter erhållen underrättelse, varom där stadgas. Då avfattningen av berörda moment i 34 § förutsätter, att frågodagsförrättning skall äga rum vid såväl kyrkoherdeval som komministersval, hade i anledning av det ifrågasatta avskaffandet av frågodagen vid komministersval en därav betingad jämkning av ordalagen i omförmälda moment vidtagits i det till myndigheterna remitterade förslaget till lag angående vissa ändringar i prästvalslagen men hade avfattningen av momentet i övrigt lämnats orubbad. Sedermera ha emellertid bestämmelserna därom, att handling skall ha inkommit till stats- eller kommunalmyndighet före visst klockslag å dagen, upphävts genom lagen den 21 juni 1946 om rätt att i mål och ärenden som tillhöra stats- eller kommunalmyndighets handläggning insända handlingar med posten m. m. Med hänsyn härtill torde, såsom jämväl av en myndighet anmärkts, en härav betingad ytterligare jämkning böra vidtagas med avseende å stadgandet i 34 § 1 mom. Därest så sker, torde följdriktigheten kräva, att motsvarande jämkningar även vidtagas i 34 § 2 mom. och 44 § prästvalslagen, vilka lagrum likaledes innehålla bestämmelser om att besvär skola ha inkommit till domkapitlet före visst klockslag å dagen.

Mot de föreslagna ändringarna med avseende å 13 § 2 mom. och 26 § prästvalslagen har i de avgivna yttrandena icke framställts någon erinran, och kan jag därför beträffande motiveringen i hithörande delar åtnöja mig med en hänvisning till promemorian.

Vad beträffar tidpunkten för de ifrågasatta lagändringarnas trädande i kraft, behöva de nya röstlängderna visserligen icke vara upprättade förrän den 30 juni 1947. Dessförinnan skola emellertid stommarna till röstlängderna tryckas och rösträttshindren införas i längderna. Tryckningen av stommarna, som skall verkställas av länsstyrelserna, torde böra ske senast under april månad 1947, vilket medför, att formuläret till röstlängd måste vara fastställt så tidigt som möjligt under år 1947. Med hänsyn härtill torde böra föreskrivas, att den föreslagna lagen angående vissa ändringar i prästvalslagen skall träda i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling, dock med den inskränkningen att hittills gällande bestämmelser rörande frågodagsförrättning och prästval ävensom beträffande vallängd för prästval böra lända till efterrättelse i sådana fall, där frågodagsförrättning eller prästval utsatts eller med tillämpning av berörda bestämmelser kan varda utsatt att äga rum före den 25 juli 1947, då de nya röstlängderna skola justeras.

Föredraganden hemställer, att lagrådets utlåtande över omförmälda förslag till *lag angående ändring i lagen den 7 december 1934 (nr 573) om tillsättning av prästerliga tjänster* av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, måtte för det i § 87 regeringsformen avsedda ändamålet inhämtas genom utdrag av protokollet.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen behagar **Hans Maj:t Konungen** lämna bifall.

Ur protokollet:
Lars Ekströmer.

Bilaga.

(åberopad sid. 42.)

Förslag

till

Lag

**angående ändring i lagen den 7 december 1934 (nr 573) om
tillsättning av prästerliga tjänster.**

Häri genom förordnas, dels att 24 och 36 §§ lagen den 7 december 1934 om tillsättning av prästerliga tjänster skola upphöra att gälla dels ock att 10 § 1 mom., 13 § 2 mom., 23 § 1 och 2 mom., 25—27 §§, 28 § 1 mom., 31 § 1—3 mom. samt 34 och 44 §§ samma lag skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives:

10 §.

1. Tjänstålder skall — — — sex veckor. Har ledighet åtnjutits för socialt arbete av sådan beskaffenhet, att erfarenhet därav kan anses vara av väsentlig betydelse för prästkallet, äge Konungen medgiva, att vid bestämmandet av tjänstålder i denna må helt eller delvis inräknas tid, varunder dylik ledighet åtnjutits. Tjänstår må icke beräknas för mer än en tjänstebefattning, där någon flera sådana samtidigt bestritt. Konungen äge i särskilda fall medgiva, att prästerlig verksamhet, som ej utövats inom svenska kyrkan men är med tjänstgöring i samma kyrka jämförlig, må i fråga om tjänstårsberäkning helt eller delvis tillgodoräknas.

13 §.

2. Finnas ej — — — förslaget uppförde. Är fråga om komministertjänst, skall domkapitlet låta å kyrkostämman inhämta församlingens yttrande; huruvida den åtnöjes med det ofullständiga förslaget. Begäres i sådan fråga omröstning, skall vad i 26 § 2 mom. stadgas med avseende å prästval äga motsvarande tillämpning. Förklarar församlingen sig nöjd med förslaget, och är endast en sökande därå uppförd, varde det förklarande lika med valansett; äro två sökande å förslaget uppförda, och förklarar församlingen sig nöjd, vidtage domkapitlet i vanlig ordning de åtgärder, som för tjänstens besättande ytterligare erfordras.

23 §.

1. Vid val till kyrkoherdetjänst vare församlingen berättigad att å frågodag kalla fjärde provpredikant; skolande söndagen efter sista provdagen vara frågodag.

2. Har provdag infallit efter frågodag, vare ny frågodag ej erforderlig, där ej jämlikt stadgandena i 29 § frågan om kallande av fjärde provpredikant skall ånyo upptagas.

25 §.

1. Har frågodagsförrättning icke blivit vederbörligen kungjord, utsätte valförrättaren ny frågodag till annan söndag.

2. Hava provdagarna ej blivit behörigen kungjorda eller har förelagt prov icke fullgjorts eller har föreslagen präst avlidit eller blivit obehörig till förslaget, inställe valförrättaren frågodagsförrättningen, och ankomme på domkapitlet att vidtaga den åtgärd, som med denna lag överensstämmer.

26 §.

1. Rösträtt vid — — — och beslut.

2. Rösträtt må ej utövas av annan än den, som personligen infinner sig vid valtillfället. Äro äkta makar båda röstberättigade, äge dock den ena av dem genom fullmakt överlåta sin rösträtt till andra maken. Fullmakt skall vara ställd till andra maken samt av utställaren underskriven med angivande av den dag, underskrivandet skett, ävensom bevittnad av två personer. Är fullmakt ej så underskriven och bevittnad, som nu är sagt, är den ogill.

3. Varje röstande äge en röst.

27 §.

1. Prästval ävensom omröstning, varom i 28 § 1 mom. sägs, förrättas enligt vallängd, som årligen skall för varje församling upprättas av den lokala skattemyndigheten.

2. I vallängden skola enligt mantalslängden för året upptagas alla inom församlingen mantalskrivna personer, vilka uppnått eller under kalenderåret uppnå en ålder av tjuuett år, med angivande för var och en, huruvida han äger eller saknar rösträtt. Envar sådan person, om vilken upplysning ej vinnes, att han den 10 juni brister i något av vad lag stadgar såsom villkor för rösträtt å kyrkostämma, antecknas i längden såsom röstberättigad; dock att i fråga om den, som först under kalenderåret uppnått eller uppnår en ålder av tjuuett år, anmärkes, att rösträtt ej tillkommer honom förr än efter utgången av löpande kalenderår.

3. Vad i lagen om val till riksdagen stadgas om tid för röstlängds upprättande, om längdens avsändande eller avlämnande till ordförande i valnämnd eller till magistrat, om längdens framläggande till granskning och om kungörelse därom, om underrättelse till person, som i längden upptagits såsom icke röstberättigad, om framställande av anmärkning mot längden och om underrättelse till den, mot vilkens rösträtt anmärkning framställts, om prövning av sådan anmärkning samt om längdens justering ävensom om

klagan över beslut av valnämnd eller magistrat skall äga motsvarande tillämpning beträffande vallängd för prästval.

4. Har mot vallängd, som blivit i föreskriven ordning framlagd, anmärkning ej förekommit, eller har med anledning av framställd anmärkning beslut givits och rättelse, där sådan ifrågakommer, gjorts i vallängden, länders längden, i den mån ej enligt 5 mom. rättelse skall verkställas, till ovillkorlig efterrättelse, intill dess ny vallängd på föreskrivet sätt kommit till stånd.

5. Har på klagan, som förts i samband med besvär över frågodagsförrättning eller valförrättning, vallängden i någon del förklarats felaktig, skall, sedan beslutet vunnit laga kraft, domkapitlet, ändå att felaktigheten ej föranlett förrättningens upphävande, låta i längden införa av förklaringen föranledd rättelse.

28 §.

1. Har vid frågodagsförrättning röstägande väckt förslag om kallande av fjärde provpredikant, skall enligt de i 26 § stadgade grunderna omröstning företagas sålunda, att den, som ej vill att fjärde provpredikant skall kallas, röstar nej, och den, som önskar fjärde provpredikants kallande, på sin röstsedel uppför namnet på den präst, han anser böra kallas. Därest vid sådan omröstning nejrösterna ej uppgå till hälften av de avgivna rösterna, samt röstsiffran för den präst, som erhållit högsta röstetalet, antingen uppgår till minst en femtedel av samtliga i den justerade vallängden upptagna röstberättigade eller utgör minst trehundra, vare denne kallad till fjärde provpredikant. Hava flera präster var för sig erhållit högsta röstetalet och sådan röstsiffra, som nu är sagd, skilje lotten mellan dem. Uppgå nejrösterna till hälften av de avgivna rösterna eller har ej tillräckligt röstetal tillfallit någon av de präster, som varit under omröstning, vare frågan om kallande av fjärde provpredikant förfallen. Hålles frågodagsförrättningen i två eller flera lokaler, må omröstningen kunna uppskjutas till annan söndag, som av valförrättaren bestämmes.

31 §.

1. Val till kyrkoherdetjänst skall efter pålysning hållas å fjortonde dagen efter frågodag eller, där frågodagsförrättning icke ägt rum efter sista provdagen, å fjortonde dagen efter sistnämnda dag. Val till annan prästerlig tjänst skall efter pålysning hållas å fjortonde dagen efter sista provdagen. Kan kyrkoherdeval eller annat prästval ej förrättas å sålunda för valet bestämd dag, utsätte domkapitlet annan dag.

2. Har valförrättning ej blivit behörigen utlyst, utsätte valförrättaren ny valdag till annan söndag.

3. Har präst, som är uppförd å förslaget, avlidit eller blivit obehörig till förslaget, inställe valförrättaren valet, och ankomme på domkapitlet att vidtaga den åtgärd, som med denna lag överensstämmer. Samma lag vare, vid kyrkoherdeval, om provdag, som infallit efter frågodagen, ej blivit behö-

rigen kungjord eller prov, som skolat avläggas efter frågodagen, ej fullgjorts, och vid annat prästval, om provdagarna ej blivit behörigen kungjorda eller förelagt prov icke fullgjorts.

34 §.

1. Besvär över frågodagsförrättning, då jämlikt stadgandet i 13 § 2 mom. särskild valförrättning ej tarvas, må anföras allenast av röstägande och skola vid talans förlust till domkapitlet ingivas sist å tjugonde dagen efter frågodagen eller, i de särskilda fall då fråga om kallande av provpredikant jämlikt 28 § 3 eller 4 mom. förfallit, inom samma tid efter erhållen underrättelse, varom där stadgas.

2. Besvär över frågodagsförrättning i andra fall, än i 1 mom. sägs, ävensom över prästval må anföras endast av röstägande eller av präst, som vid valet varit ställd under omröstning, och skola vid talans förlust till domkapitlet ingivas sist å tjugonde dagen efter det valförrättningen avslutats.

44 §.

Besvär, vilka hos Konungen anföras över domkapitlets beslut i fråga om tillsättning av prästerlig tjänst, skola vid talans förlust ingivas till domkapitlet sist å tjugonde dagen från den dag, då beslutet blivit genom anslag kungjort. Domkapitlet åligger i ty fall att med föreläggande av viss tid och äventyr, om den tid försittes, att sådant icke föranleder uppehåll med målets avgörande, över besvärerna infordra vederbörandes underdåniga förklaring. Om klaganden eller annan tillhandahåller erforderligt antal bestyrkta avskrifter av besvärsskriften, skall dylik förklaring infordras genom tillställande av avskrift av besvärsskriften. Sedan förklaring inkommit eller den därför förelagda tid tilländalupit utan att förklaring blivit avgiven, insände domkapitlet ofördröjligen besvärshandlingarna till ecklesiastikdepartementet och foge därvid eget underdånigt utlåtande.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling; dock att hittills gällande bestämmelser rörande frågodagsförrättning och prästval ävensom beträffande vallängd för prästval skola lända till efterrättelse i sådana fall, där frågodagsförrättning eller prästval utsatts eller med tillämpning av berörda bestämmelser kan varda utsatt att äga rum före den 25 juli 1947.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 1 november 1946.

Närvarande:

justitieråden LAWSKI,
GYLLENSWÄRD,
NISSEN,
regeringsrådet KUYLENSTIERNA.

Enligt lagrådet den 26 oktober 1946 tillhandakommet utdrag av protokoll över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 11 oktober 1946, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättat förslag till *lag angående ändring i lagen den 7 december 1934 (nr 573) om tillsättning av prästerliga tjänster*.

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, föredrogs inför lagrådet av häradshövdingen S. M. Nyström.

Förslaget föranledde följande yttrande av *lagrådet*.

Det syftemål man vill nå med 27 § eller att samma regler skola gälla om röstlängd såväl för kyrkostämma som vid prästval synes enklare kunna vinnas genom en föreskrift om att vid prästval ävensom omröstning, varom i 28 § 1 mom. sägs, den röstlängd skall följas som gäller för omröstning å kyrkostämma samt jämväl i övrigt tillämpas vad om sådan röstlängd finnes stadgat. Den sålunda förordade ändringen bör föranleda den jämkning i 28 § 1 mom. samt 41 § 2 och 3 mom., att uttrycket »den justerade vallängden» utbytes mot ordet »röstlängden». Härjämte blir en komplettering av lagens ingress erforderlig.

Bibehålles emellertid det remitterade förslagens anordning i denna del, bör i 27 § 5 mom. vidtagas den ändring, att där avsedd rättelse i vallängd skall ombesörjas, icke av domkapitlet utan av länsstyrelsen.

Ur protokollet:

Bertil Crona.

*Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför
Hans Maj:ts Konungen i statsrådet å Stockholms
slott den 8 november 1946.*

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, DANIELSON, VOUGT, MYRDAL, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE.

Statsrådet Quensel anmäler, efter gemensam beredning med cheferna för justitie- och socialdepartementen, lagrådets den 1 november 1946 avgivna utlåtande över det den 11 oktober 1946 till lagrådet remitterade förslaget till *lag angående ändring i lagen den 7 december 1934 (nr 573) om tillsättning av prästerliga tjänster*.

Föredraganden anför:

Lagrådet har i sitt utlåtande förordat, att de bestämmelser rörande val-
längd vid prästval, som i det remitterade förslaget upptagits i 27 §, måtte
utbytas mot föreskrift om att vid prästval och omröstning, varom i 28 §
1 mom. sägs, den röstlängd skall följas som gäller för omröstning å kyrko-
stämma samt jämväl i övrigt tillämpas vad om sådan röstlängd finnes
stadgat.

Bestämmelserna i 27 § av det remitterade förslaget hade, såsom lagrådet
framhållit, utformats i det syftet, att samma regler skulle gälla om röstlängd
såväl för kyrkostämma som vid prästval, så att i följd därav de allmänna röst-
längderna skulle kunna nyttjas även vid prästvalen. Då härvid i 27 § intagits
fullständiga föreskrifter rörande vallängd vid prästval, hade tillämpats samma
tillvägagångssätt, som kommit till användning vid sammanförandet av
de politiska och kommunala röstlängderna. På sätt lagrådet framhållit, kan
emellertid angivna syftemål enklare vinnas genom en föreskrift av sådan
innebörd, som lagrådet förordat. Med hänsyn härtill och då enligt 26 §
1 mom. rösträtten vid prästval helt sammanfaller med rösträtten å kyrko-
stämma, har jag låtit vidtaga den av lagrådet förordade ändringen av 27 §.
I samband härmed har även vidtagits av lagrådet avsedd jämkning i 28 §
1 mom. samt 41 § 2 och 3 mom., varjämte lagens ingress kompletterats i
enlighet med vad lagrådet förutsatt.

I övrigt ha några mindre redaktionella jämkningar vidtagits.

Med anledning av ändringarna i prästvalslagen torde prästvalsstadgan
böra i vissa delar ändras på sätt, som framgår av ett inom ecklesiastik-
departementet utarbetat förslag till *kungörelse angående ändring i stadgan
den 7 december 1934 (nr 575) om prästval*.

Föredraganden hemställer, att Kungl. Maj:t måtte genom skrivelse till kyrkomötet

dels begära kyrkomötets förklaring, huruvida kyrkomötet jämlikt § 87 mom. 2 regeringsformen för sin del godkänner det ändrade förslaget till lag angående ändring i lagen den 7 december 1934 (nr 573) om tillsättning av prästerliga tjänster,

dels ock inhämta kyrkomötets yttrande över förslaget till kungörelse angående ändring i stadgan den 7 december 1934 (nr 575) om prästval.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen behagar Hans Maj:t Konungen lämna bifall och förordnar, att till kyrkomötet skall avlåtas skrivelse av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Åke Bruhn-Möller.

Transumt.

Bilaga 2.

Nr 3.

Ankom till tryckeriexpeditionen den 25 november 1946 kl. 5 em.

Andra särskilda utskottets betänkande i anledning av Kungl. Maj:ts skrivelse till kyrkomötet, nr 10, angående ändring i lagen den 7 december 1934 om tillsättning av prästerliga tjänster m. m.

Genom en den 8 november 1946 dagtecknad, till andra särskilda utskottet hänskjuten skrivelse, nr 10, har Kungl. Maj:t, under åberopande av skrivelsen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 11 oktober 1946 och den 8 november 1946 samt av protokollet i lagrådet den 1 november 1946, förklarat sig vilja *dels* begära kyrkomötets förklaring, huruvida kyrkomötet jämlikt § 87 mom. 2 regeringsformen för sin del godkänner förslag till lag angående ändring i lagen den 7 december 1934 om tillsättning av prästerliga tjänster, *dels ock* inhämta yttrande över förslag till kungörelse angående ändring i stadgan den 7 december 1934 om prästval.

Vid skrivelsen var fogat förslag till lag och förslag till kungörelse i ovan-skrivna ärende. Förslaget är av följande lydelse:

Beträffande frågan om tjänstårsberäkningen har föredragande statsråd i likhet med samtliga hörda myndigheter uppmärksammat det värde som här ifrågavarande socialt arbete kan ha för senare prästerlig tjänst. Utskottet delar denna uppfattning och vill understryka betydelsen av att en präst genom arbete i ett socialt sammanhang gör sig förtrogen med samhällets sociala uppbyggnad och de olika sociala institutionernas sam-verkan. I enlighet med de krav, som numera måste ställas på de blivande prästernas praktiska utbildning, torde en temporär social verksamhet kunna anses som en följdriktig och icke oväsentlig komplettering av prästutbildningen. Från denna utgångspunkt synes det också utskottet sakligt berättigat, att tjänstårsberäkning tillerkännes för dylikt arbete. Beträffande de synpunkter, som framhållits av Skara domkapitel och centralstyrelsen för allmänna svenska prästföreningen, delar utskottet den av statsrådet fram-

Utskottet.

förda meningen, att en tydlig bestämmelse bör givas i 10 § prästvallagen för att möjliggöra behörighetsavvägning vid kallelse till fjärde provpredikant.

Utskottet instämmer också i av statsrådet framförd synpunkt att här ifrågavarande socialt arbete icke bör begränsas till det, som inrymmes i uttrycket socialvård. Arbeta vid frivilliga institutioner bör också i vissa fall kunna vinna beaktande. Utskottet har därvid också medräknat, att insatser gjorda i efterkrigshjälpens internationella sammanhang, vilka under ett flertal år kunna nödvändiggöras, likaså böra medräknas, även om de icke äro knutna till särskild institution.

Vid omprövning av det framlagda förslaget har utskottet sett sig föranlåtet påpeka, att vid tillämpningen av den föreslagna lagen frågor om tillgodoräkning av tid, varunder ledighet åtnjutits för social verksamhet, icke lämpligen böra upptagas, innan sådan verksamhet tillträtts. Utskottet delar emellertid icke uppfattningen, att avgörandet därför alltid bör uppskjutas till dess nämnda verksamhet avslutats och vederbörande prästman återinträtt i prästerlig tjänst. Detta förslag, härstammande från biskopsmötet, torde ha föranletts av att då aktuell ansökning gällde social verksamhet, vilken påbörjats omedelbart efter prästvigning. Det synes emellertid utskottet uppenbart, att vid lagens tillämpning fall kunna uppkomma då en prästman, vilken åtnjuter ledighet för socialt arbete, innan detta ännu avslutats, önskar ingiva ansökning till prästerlig befattning eller kan varda kallad till fjärde provpredikant. Han bör alltså kunna även under pågående social tjänstgöring få av Kungl. Maj:t prövad sin tjänstårsrätt, ehuru denna prövning kommer att gälla endast den redan tilländagångna tiden av socialt arbete.

Vid längre ledigheter, åtnjutna för nämnda arbete, finner utskottet det rimligt, att viss reduktion äger rum. Utskottet finner det önskvärt, att vid lagens tillämpning sådan praxis utbildas, att högst fem år komma att tillgodoräknas vid prästerlig tjänstårsberäkning. När utskottet på denna punkt velat föreslå en något generösare beräkning än den av biskopsmötet gjorda, vill utskottet samtidigt påpeka, att en alltför lång tjänstgöring i annat arbete än det kyrkliga måste anses fjärma vederbörande från församlingslivet och den prästerliga verksamhetens förhållanden.

Till sist har utskottet vid prövning av denna fråga uppmärksammat, att inom kyrkans organisation finnas vissa prästerliga befattningar av utpräglat social karaktär, vilkas innehavare utföra ett likartat arbete som vissa arbetare i sociala institutioner. Dessa prästerliga befattningshavare torde redan nu äga rätt till prästerlig tjänstårsberäkning eller från fall till fall av Kungl. Maj:t tillerkännas sådan rätt vid befattningens tillträddande.

Övriga §§ i ovanskrivna förslag till lag och förslag till kungörelse innefatta sådana ändringar, som sammanhänga med sammanförande av prästvallängden med de allmänna röstlängderna. Utskottet har för sin del icke

kunnat finna att ur teknisk synpunkt något hinder mot ett sådant sammanförande föreligger. Beträffande av Lunds domkapitel framförda synpunkter vill utskottet hänvisa till att någon väsentlig kostnadsökning för röstlängdens användbarhet vid prästval icke behöver befaras, då ju samma röstlängd skall vara den för varje kyrkostämma tillgängliga.

Beträffande förut citerad farhåga om röstlängdens eventuella inaktualitet, därest prästval ägde rum i början av ett kalenderår, har kyrkolagsutskottet vid 1934 års kyrkomöte i avgivet betänkande framfört en rakt motsatt uppfattning. Utskottet, som icke äger möjlighet att bedöma den ifrågasatta sammanförda röstlängdens utseende och uppställning, då förslag härtill icke, såvitt utskottet känner, ännu blivit offentliggjort, vill för sin del giva uttryck åt den mening, att väsentliga fördelar äro att förvänta av den föreslagna anordningen. Enligt föredragande statsråds uttalande är också att motse i administrativ ordning given föreskrift, att, därest för församling skulle möta svårighet att för prästval erhålla tillgång till något av de båda exemplaren av vallängden, församlingen skall äga att på egen bekostnad förskaffa sig avskrift av vallängden.

I övrigt föranleder Kungl. Maj:ts förevarande skrivelse icke något uttalande från utskottets sida.

På grund av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

1:o att kyrkomötet måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t förklara sig godkänna ifrågavarande förslag till lag angående ändring i lagen den 7 december 1934 om tillsättning av prästerliga tjänster; samt

2:o att kyrkomötet måtte förklara sig icke ha något att erinra mot det med Kungl. Maj:ts skrivelse nr 10 framlagda förslaget till kungörelse angående ändring i stadgan den 7 december 1934 om prästval.

Stockholm den 25 november 1946.

På andra särskilda utskottets vägnar:

TORSTEN YSANDER.

Närvarande i utskottet vid ärendets behandling:

herr biskop *Ysander*, herr *Anderberg*, herr biskop *Cullberg*, herrar *Helde*, *Lindroth*, *Ehnmark*, *Jönsson*, *Lagerström*, *Staxäng* och *Halvar Johansson*.

Bilaga 3.

Nr 15.

Godkänd av kyrkomötet den 3 december 1946.

Kyrkomötets underdåniga skrivelse i anledning av Kungl. Maj:ts skrivelse angående ändring i lagen den 7 december 1934 om tillsättning av prästerliga tjänster m. m.

(Andra särskilda utskottets betänkande nr 3.)

Till Konungen.

I skrivelse till kyrkomötet den 8 november 1946, nr 10, har Eders Kungl. Maj:t, under återopande av skrivelsen bilagda utdrag av protokoll, förda i statsrådet och lagrådet, *dels* begärt kyrkomötets förklaring, huruvida kyrkomötet jämlikt § 87 mom. 2 regeringsformen för sin del godkände vid skrivelsen fogat förslag till lag angående ändring i lagen den 7 december 1934 (nr 573) om tillsättning av prästerliga tjänster, *dels ock* inhämtat kyrkomötets yttrande över skrivelsen jämväl bilagt förslag till kungörelse angående ändring i stadgan den 7 december 1934 (nr 575) om prästval.

I ärendet har andra särskilda utskottet avgivit betänkande, nr 3, varav tryckt exemplar här bifogas.

Kyrkomötet får med anledning av Eders Kungl. Maj:ts förevarande skrivelse i underdånighet förklara, att kyrkomötet för sin del godkänt ifrågavarande förslag till lag angående ändring i lagen den 7 december 1934 om tillsättning av prästerliga tjänster samt att kyrkomötet icke har något att erinra mot det framlagda förslaget till kungörelse angående ändring i stadgan den 7 december 1934 om prästval.

Stockholm den 3 december 1946.

Underdånigst.

ERLING EIDEM.

G. H. Berggren.